Nr. 18 și 19. *Brașov*, 1 (13) Ianuariŭ 1888. Anul II.

ȘCÓLA ȘI FAMILIA

FÓĬĂ PENTRU PARINȚĬ ȘI ÎNVĔȚĂTORĬ.

ESE DE DOUĔ ORĬ PE LUNA.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *și* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Brașov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Brașov.

Cuprinsul: Epistole asupra crescereĭ adresate dómneĭ S. (Urmare). — Șcóla și sănĕtatea. — Calităților învĕțătorului. — Lecțiunĭ din învĕțămêntul religiuneĭ în șcólele primare. — Mișcarea păménturilor. — In anul Domnuluĭ. (povestire). — Diverse.

Epistole asupra crescereĭ adresate dómneĭ S.

Epistola IV.

Rĕspunsul Dómneĭ S.

Mănăstirea Susana, 15 August 1887.

Stimate Domnule!

Mĕ simt datóre a Vĕ mulțumí pentru sfaturile cele bune, care mi le-ați dat în plăcutele D-Vóstră epistole, în urma cărora ne-am și decis să mergem cu copiiĭ la munte, unde avem de gând să petrecem tótă vara.

Locul însă, unde ne aflăm, nu e la vĕrul meŭ, care e dus la Karlsbad, ci la mănăstirea Susana, tot în valea Teléjenuluĭ.

Sûnt sigură, că Vĕ face plăcere, décă Vĕ trimit o descriere, cum ne petrecem.

Ajungênd aci, am aflat, spre marea mea bucurie, maĭ multe familiĭ din Ploescĭ și din alte localităț, care veniseră tot pentru cură de aer.

Noĭ facem în tóte ḑilele excursiunĭ. Este de înțeles, că la început ne venia fórte greŭ, nefiind deprinșĭ a umbla mult pe jos; dar, vĕḑênd cât de frumóse locurĭ sĕ află prin apropiere, ne-am inspirat astfel, că ne-am decis să nu ne cruțăm și să întreprindem și excursiunĭ maĭ marĭ.

Cu nespusă bucurie Vĕ comunic, Stimate Domnule, că deja după câte-va ḑile Iancu a început să capete o faţă mai rumenă şi o dispositie, care nu o avea mai 'nainte: este ca schimbat.

Când am făcut prima excursiune la o livade cu fel de fel de floricele, îl vedeai ca pe un copil mic, nu sĕ putea sătura de a alerga după fluturi şi de a se mira de frumseţea loculuĭ.

A doua excursiune a fost mai departe, la munte, unde am mers parte călări, parte pe jos. Pe Iancu l'am pus călare pe un cal blând, şi stăpânul caluluĭ, un ţĕran, mergea alăturea, spre siguranţă.

In apropiere se afla o stână. Ajungêndu-ne pe toţi o fóme chinuitóre, la care noi nu eram pregătiţi, ne-am decis a întra în stână să bem lapte.

In primul moment, când am vĕḑut pe baciul cu cămaşa puţin curată, cam stam la gânduri; dar sciţi, că fómea nu te lasă să cugeţi mult. Ne-am apucat şi am bĕut la lapte şi am mâncat pentru prima óră jintiţă, de care până în momentul acela nici de nume nu i-am sciut.

Să ne fi privit cine-va, cu ce poftă mâncam!

Acasă, să fi avut bucatele cele mai alese, nu le-am fi mâncat aşa cu plăcere.

Când eram în stână, mi-am adus aminte de D-Vóstră, când pomeniaţi în una din epistole, ca să mergem la verdéţă şi să ne ducem şi ceva mâncare.

La a treia excursiune, la care ne-am dus cu carul cu boi, ne-am pregătit şi noi cum sĕ cade. Experienţa de mai 'nainte ne făcuse cu minte. Tótă ḑiua am fost în liber. Am făcut un foc mare. Eŭ nu puteam să'mi daŭ cont, ce simţ mĕ cuprinsese, când vedeam pe toţi copiii, cum alergaŭ, să aducă lemne pentru a face foc. Aşa o bucurie nu aŭ avut eĭ în viéţă. Dară, ce e mai mult, nici chiar eŭ nu m'am simţit nici odată aşa bine ca acuma.

Tot mai mult mĕ conving, cât de valorósă a fost epi-

stola D-Vóstră, în care îmĭ scrieațĭ, că luĭ Iancu numaĭ o viéță de tot schimbată i-ar ajuta.

Vĕd, că aț avut tótă dreptatea, când mĭ-aț arătat, cât de mult am greșit eŭ, crescêndu'l ca pe o figură de zahar. Dară vĕd, că are să'ĭ ajute mult cura acésta de aer de munte, care am să o urmez maĭ mulțĭ anĭ.

Astădĭ am făcut o preumblare prin livada de lângă mănăstire, unde nisce ómenĭ strêngeaŭ fên, care rĕspândia un parfum fermecător.

Ne-am aședat toțĭ împrejurul lor și ne uitam cu plăcere la eĭ, cum lucraŭ.

Inainte de a pornĭ spre casă, am luat toțĭ pe rênd furca în mână, să vedem, cum sĕ face fênul.

Copíilor le făcea o bucurie nespusă, jucându-sĕ și adunând și eĭ fên.

Mâne avem în proiect o excursiune până la mănăstirea Cheia, care este în depărtare de o oră de cea de maicĭ, la care ședem noĭ, unde sûntem fórte bine menajațĭ.

Mergem și la biserică, unde douĕ călugărițe tinere cântă fórte frumos.

Ne-am făcut o programă fórte variată, cum să ne petrecem tótă vara.

Facem în tóte dilele băĭ recĭ în Teléjen. După baie ne primblăm un cés, douĕ, prin pădure séu prin livadă. Apoĭ venim acasă și luăm dejunul, care este fórte simplu: lapte și ouĕ, și une-orĭ, la câte o sĕrbătóre, pesce próspĕt din Teléjen.

Dĕunădĭ am fost maĭ multe familiĭ cu băețiĭ la rîŭ, unde nisce țĕranĭ secaseră apa și prindeaŭ pescĭ.

Să fĭ vĕdut pe Iancu, cum sĕ afla și el în trébă. După multă trudă, isbutì să prindă și el un pesce. Nicĭ când a căpĕtat darurile de anul noŭ, nu s'a bucurat maĭ tare.

După amédĭ ne ducem érăși în pădure. Aicĭ ne aședăm în o poeniță la umbra unuĭ copaciŭ și admirăm natura cu podóbele eĭ. Un parfum de pădure ne desfătézĕ simțirile.

Băeții alérgă în drépta și în stânga: Unii culeg fragi, de care aicĭ sĕ găsesc și în August; alții strêng alune; alții vin cu florĭ în pălărie.

Ḍiua întrégă sûntem tot sub cerul liber, și eŭ nu las nefolosit nicĭ un mijloc de a face pe Iancul meŭ maĭ sănĕtos și maĭ vesel.

Dela primirea epistoleĭ D-Tale Iancu n'a maĭ cetit și n'a maĭ scris nimic. A lăpĕdat îndată flanela, și acuma nu maĭ asudă.

In fie-ce diminéță sĕ spală pe cap și pe pept cu apă rece. Apoĭ iese pe afară în curtea mănăstireĭ, unde'l aștéptă prieteniĭ sĕĭ, cu care sĕ jócă tot felul de jocurĭ: d'a mingea, d'a prinsele, în arșice, și alte jocurĭ d'ale copíilor.

Pe pajiștea de lângă mănăstire am improvisat un fel de gimnastică, la care băeții fac pe rênd exercițiĭ. Imĭ pare bine, că între eĭ e unul maĭ măricel, maĭ bine deprins și maĭ cu putere, care'i ajută luĭ Iancu la exercițiile de gimnastică.

Cum vedeți, avem o viéță destul de variată. Și ce'mĭ place maĭ mult, e, că sûntem favorisați și de timp. De când sûntem aicĭ, numaĭ odată am avut plóie, si și aceea cal'lă. Astfel de diminéța până séra sûntem tot pe afară. Séra cădem de osteniți. Ne culcăm de timpuriŭ. Adormim îndată, și ne sculăm de odată cu rĕsăritul sóreluĭ.

N'am decĭ cuvinte, ca să Vĕ pot mulțumí după merit pentru fericita ideie, d'a mĕ face să viŭ aicĭ pentru a dobêndí adevĕrate bucuríĭ și petreceríĭ, care nu le puteam avé la oraș.

Cu mult maĭ mare însă ar fí bucuria și mulțumirea mea, décă v'ați puté înlesní să veniți și D-Vóstră cu Dómna și cu copíiĭ, ca să ne petrecem împreună.

A D-Vóstră cu stimă

Aglae S.

Școla și sănĕtatea.

(După Dr. M. Gauster.)

I.

Considerațiuni generale.

Medicul Virchow, care s'a interesat fórte mult de hygiena școlară și și-a câștigat pe terenul acesta marĭ merite, a dis despre școlă într'o adunare publică următórele: „Școla periclitéză în multe privințe sănĕtatea copiilor noștri; desvoltarea unilaterală a spiritului și maĭ cu sémă numaĭ a părții formale a luĭ vatĕmă mult desvoltarea corporală și sănĕtatea tinerimeĭ școlare, și astfel petrecerea îndelungată a copiilor noștri în școlă între împrejurările de față este neadmisibilă".

Școla, care revarsă asupra tinĕrimeĭ binefacerile sciinței, — așa ar trebuí cel puțin să fie —, ale uneĭ educațiunĭ solide și ale formării caracteruluĭ cu ajutorul caseĭ părintescĭ, — séu, din nenorocire, fórte adese-orĭ în luptă cu acésta — a uitat din nenorocire în zelul sĕŭ de înaintare continuă, că organismul omenesc numaĭ într'o desvoltare armonică a puterilor luĭ póte ajunge la o capabilitate perfectă; că *un spirit sănĕtos are lipsă de un trup sănĕtos.*

Ea a greșit însă contra sănĕtății nu numaĭ prin o încordare prea mare și unilaterală, ci a greșit din nenorocire în cele maĭ multe casurĭ și prin aceea, că n'a precumpĕnit și n'a observat nicĭ cele maĭ simple stărĭ și condițiunĭ, care sûnt de lipsă pentru susținerea sănĕtății. Școla n'a periclitat numaĭ sănĕtatea școlarilor, ci și a învĕțătorilor; pe acésta din urmă până acum s'a pus cu totul prea puțin pond, séŭ și décă s'a pus, s'a pus numaĭ în părți singuratice, și cu tóte acestea și învĕțătoriĭ aŭ dreptul să pretindă dela întocmirile și legile statuluĭ, ca să fie scutiți în chiemarea lor anevoiósă cel puțin contra periculelor, ce amenință sănĕtatea lor, și care s'ar puté delătura. Aerul cel stricat din salele de învĕțĕmênt, lumina cea rea, temperatura nepotrivită ș. a. m. amenință deopotrivă sănĕtatea școlarilor, cât și a învĕțătorilor, și aceștia din urmă fórte adese-orĭ nu sûnt în stare a sĕ apĕra pe sine contra influințelor rele și stricăcióse.

Sciința prin silințele unor medicĭ și unor învĕțătorĭ ageri a arĕtat și dovedit în cele din urmă deceniĭ ale vé-

culuĭ acestuia un șir întreg de influințe stricăcióse, și urmările rele și sigure asupra școlarilor, ce resultă din ele. Tot astfel a arĕtat și dovedit și statistica, că mortalitatea între învĕțătorĭ este mare, și că viața lor în comparare cu a celorlalțĭ membri aĭ claseĭ inteligente în genere este scurtă.

Décă privim chiar și numaĭ fugitiv asupra relelor, prin care póte periclita școla sănĕtatea elevilor și personaluluĭ didactic, vedem, că aerul, care trebue înspirat, lumina, temperatura, întocmirile de ședere și de lucru, încordarea spirituală nepotrivită și prea mare, schimbarea necorĕspunzĕtóre între odihnă și lucru, între esercițiile spirituale și corporale, mijlócele de învĕțămĕnt nepotrivite etc., sûnt cele maĭ de căpeteniă și maĭ marĭ rele, care atacă și amenință sănĕtatea celor din școlă. Afară de aceea și bólele lipicióse sĕ pot lățí prin mijlocirea școleĭ.

Sĕ vede așa-dară îndată, că relele provin de o parte dela localitățile, în care trebue să sĕ țină școlă, ér' de altă parte dela întocmirile lor; ele provin așa-dară dela edificiul școleĭ, dela mijlócele de învĕțămĕnt, ce sĕ aplică, și dela modul de esecutare al învĕțămĕntuluĭ și al disciplineĭ.

Studiindu-sĕ împrejurările școlare și influința lor, s'a constatat un șir întreg de bóle, care îșĭ aŭ isvorul maĭ cu sémă în școlă. Dar cu tóte acestea să nu credem, că numaĭ școla singură este isvorul rĕuluĭ, ci în cele maĭ multe casurĭ pricina bólelor este însașĭ casa părintéscă, familia. Și cu tóte acestea școla póte delătura în mare parte nu numaĭ influințele rele și stricăcióse, ce provin nemijlocit dela ea, *ci prin influința sa spirituală* ea póte micșora și relele, ce'șĭ aŭ originea în familiă. Să nu crédă cine-va, că influința învĕțătoruluĭ și a școleĭ nu s'ar estinde și afară de școlă. Dară este bine cunoscută opositiunea pe față și ascunsă, mijlocită și nemijlocită, ce sĕ face în multe casurĭ învĕțătoruluĭ și învĕțăturilor luĭ din partea părinților și a substituților lor. Să nu uităm însă, că în cele maĭ multe casurĭ causa opositiuniĭ nu este rĕutatea, ci *nesciința* séŭ *indolența*. In casurile acestea învĕțătorul va trebuí să'șĭ dea tótă silința, ca să lumineze pe părinți și să le arĕte calea cea adevĕrată.

Problema cea maĭ frumósă a școleĭ este, ca să lumineze și să cultive tinerimea în tóte direcțiunile. In privința culturei spirituale școla a apucat pe calea cea adevĕrată și

este în clar cu problema sa. De ar fi tot astfel și în privința fisică!

In ceea-ce privesce sănĕtatea, școla póte influința într'un mod binefăcĕtor nu numaĭ asupra tinerimeĭ încredințate conducerii sale, ci ea póte influința prin tinerime și asupra celor adulți; prin acésta școla lucră nu numaĭ pentru viitor, ci și pentru presinte.

Să privim acum bólele, care își aŭ isvorul maĭ cu sémă în școlă și în învĕțătură.

1. *Strîmbarea șireĭ spinăriĭ* Columna vertebrală la băeți sĕ abate adese-orĭ dela direcțiunea sa normală prin ședere nepotrivită și îndelungată, séŭ prin ședere nepotrivită repetită adese-orĭ, și sĕ strîmbă într'o parte, maĭ cu sémă în drépta (scoliosă). Prin acésta columna își perde echilibrul, și ca să și'l restabiléscă, trebue să sĕ strîmbe la alt loc în partea contrară.

Fahrner, care a cercetat mulți copiĭ în privința acésta, arată, că la 90 procente de astfel de casurĭ bóla și-a luat începutul în școlă.

Guillaume, renumitul medic elvețian, care și-a câștigat marĭ merite pentru hygiena școlară, a aflat, că 30 procente din casurile acestea aŭ fost causate prin școlă.

Orthopedĭ esperți și culți afirmă, că bóla, despre care e vorba, își ia începutul maĭ cu sémă între aniĭ 7—14. Décă considerăm, că din 742 casurĭ de acestea la 619 columna vertebrală a fost strîmbată în drépta, după puțină meditațiune vom puté afirma cu tótă positivitatea, că copiiĭ și-au câștigat bóla acésta în școlă. Copiiĭ aŭ adecă obiceiul de a ținé la scris, la desemn și la lucrul de mână umĕrul drept maĭ sus; învĕțătorul trece acésta cu vederea din nesciință, din neatențiune, séŭ în unele casurĭ póte că chĭar el singur pretinde o astfel de ținută a trupuluĭ. Prin acésta mușchiĭ sĕ obicĭnuesc astfel, și bóla este gata. Ea maĭ póte provení însă și din o conturbare a organelor de nutrire.

Causa principală pentru o ținută nepotrivită a corpuluĭ este întocmirea cea rea a băncilor (pult prea înalt ș. a.) *Prince* afirmă pe basa constatărilor făcute de dênsul, că preste tot prin ședere prea îndelungată și liniștită mușchiĭ sĕ obosesc, și provócă astfel o ținută greșită și nepotrivită a corpuluĭ, ceea ce sĕ póte observa adese-orĭ la copiiĭ de școlă.

Abaterile acestea ale columneĭ vertebrale însă, nu

provócă numaĭ o diformare a corpuluĭ, ci s'a constatat, că la copiiĭ, carĭ pătimesc de acéstă bólă, respiraţiunea este cu $^1/_3$—$^1/_2$ maĭ mică decât la copiiĭ cu columna normală. Prin acésta sĕ împuţinézà cantitatea oxigenuluĭ de înspirat şi a aeruluĭ amestecat cu acid carbonic, ce trebue espirat, şi urmarea este, că se conturbă nutrirea corpuluĭ. Afară de acésta, prin strêmtorarea coşuluĭ peptuluĭ organele din el, precum plumânile şi inima, aŭ să sufere fórte mult.

2. *Miopia*. Causele, din care provine acéstă bólă, sûnt: lumina prea puţină, literele micĭ, băncile nepotrivite, şi împrejurarea, că băeţiĭ sûnt siliţĭ a ţiné obiectele, ce le privesc, prea aprópe de ochĭ.

Dr. Cohn, un bărbat cu multe merite, a aflat, că între 10,060 de şcolarĭ cercetaţĭ de dênsul 17·1 procente n'aŭ vedere normală. In şcólele poporale pătimiaŭ de miopiă (scurţime de vedere) 5 procente, în gimnasiŭ 31 procente; în clasele superióre procentele eraŭ tot maĭ marĭ. Miopiă sĕ numesce starea aceea a organuluĭ vedereĭ, în urma căreia trebue să ţinem obiectele maĭ aprópe de ochĭ decât 25 cm.

Miopia sĕ nasce cu încetul, adese-orĭ după repeţite congestiunĭ la ochĭ, când adecă ochiĭ sĕ umplu tare cu sânge. Congestiunile acestea sĕ produc maĭ cu sémă prin o încordare prea mare a ochilor la lumină nepotrivită séŭ la lumină prea intensivă.

3. *Congestiunĭ la cap*. La punctul acesta luăm în considerare maĭ cu sémă congestiunile la creerĭ.

Congestiunile acestea sĕ produc de o parte prin încordare spirituală prea mare, ér' de altă parte prin şedere îndelungată, prin o ţinută defectuósă a corpuluĭ, etc.; pe cale mechanică prin împedecarea întórcerĭĭ sângeluĭ la inimă.

Congestiunile sĕ manifestézà prin înroşirea feţeĭ, prin ferbinţélă la cap, prin durere de cap şi prin curgerea sângeluĭ din nas. *Guillaume* aflà la copiiĭ cercetaţĭ de dênsul 40%, carĭ suferiaŭ de durere de cap, şi anume maĭ multe fetiţe decât băeţĭ. *Becker* aflà, că între 3500 de şcolarĭ suferiaŭ de durere de cap 27·3 procente. Cel dintâiŭ aflà la 21 procente din copiiĭ cercetaţĭ de el curgerea de sânge din nas, şi anume maĭ des la băeţĭ decât la băete.

Să nu uităm, că aerul încărcat cu acid carbonic şi cu oxid de cărbune, ce străbate prin părețiĭ cuptoruluĭ séŭ pe

ușa luĭ, produce durere de cap, care este un semn, că sângele s'a înveninat prin gasurile amintite.

Căldura prea mare în odaiă încă produce congestiunĭ la cap, și astfel și la creerĭ.

4. *Lipsa de sânge.* Starea acésta sĕ manifestéză prin paliditatea feței, prin obosélă, prin durere de cap după o încordare ceva maĭ mare, prin bătaiă de inimă după o mișcare a corpuluĭ ceva maĭ violentă, prin apatiă și nervositate. Isvorul eĭ în genere nu este numaĭ școla. Nutrirea necorĕspunzĕtóre, aerul stricat din locuințe, mișcare prea puțină și încordare spirituală preste mĕsură sûnt isvórele, din care provine acéstă stare. Nu sĕ póte însă nega, că școla încă contribue fórte ușor și în mod esențial la producerea acesteĭ bóle, maĭ cu sémă la copiiĭ, carĭ aŭ aplicare spre ea, și anume prin petrecere îndelungată și liniștită într'o localitate închisă, prin ocupațiune spirituală, cel puțin pentru copilul respectiv prea mare și îndelungată, care ocupațiune consumă din sânge tot atât de mult, ca și o lucrare corporală. Décă învĕțătorul precaut nu'și moderéză în astfel de casurĭ pretensiunile sale și nu le reduce la mĕsura potrivită, sĕ nasce starea acésta, care póte produce bóle încă și maĭ grele, precum d. e. tuberculosă.

5. *Bóle de pântece.* De acestea sĕ țîn conturbările de mistuire în urma ședereĭ și uneĭ încordărĭ spirituale îndelungate, în urma influinței aeruluĭ stricat și ferbinte, etc. Aceste neajunsurĭ produc adese-orĭ durerĭ marĭ, conturbărĭ grele de mistuire, séŭ sûnt numaĭ presemnele acestora. —

Acestea sûnt bólele maĭ principale, care îșĭ aŭ isvorul în școlă. Dar și casa părintéscă, familia, póte purta o mare parte din vină la nascerea lor, maĭ cu sémă décă și familia sĕ află, ca și școla, în împrejurărĭ nefavorabile pentru lucru și învĕțătură, și astfel în loc de a stêrpí relele, le maĭ mărésce. Să cugetăm numaĭ, că între împrejurările, în care sĕ află școlele nóstre, copiiĭ sûnt espușĭ în viața lor influințelor stricăcióse ale școleĭ, unde acésta nu este întocmită pe basa recerințelor hygienice, în decurs de 6—7 miĭ de óre, și că aceste influințe duréză maĭ multe óre după olaltă în două treimĭ ale fiesce-căruĭ an.

Școla maĭ contribue și la lățirea bólelor importate în diferite moduri. Cine a avut ocasiune să facă observațiunĭ maĭ estinse, scie, că pojarul, vărsatul, scarlatina etc. sĕ lă-

țesc de cele mai multe ori și mai tare prin școlă. Tot astfel póte dobêndí dela alții învețătorul și școlarii nisce mâncărimi de pele puțin plăcute. De aceea și în privința acésta trebuesc luate în considerare unele dispositiuni, care micșoréză posibilitatea importării și lățirei bólelor amintite.

II.

Grija învețătorului de sănetatea școlarilor.

Invețătorul să póte îngrijí în multe privințe de sănetatea școlarilor încredințați conducerei sale, și să nu crédă, că, décă edificiul școlar și întocmirile interne ale acestuia corèspund recerințelor hygienice, prin acésta s'a făcut destul. El póte influința în mod binefăcetor prin disciplină și manuarea instrucțiunei nu numai asupra spiritului, ci și asupra corpului elevilor, séu dimpotrivă le póte causa o daună, ce nu să mai póte repara nici-odată.

La împărțirea órelor învețătorul să fie totdeuna cu considerare la aceea, ca studiile mai grele să să pună în órele cele dintâiu de dinainte de prând, și ca școlarii să nu fie ocupați mai multe óre una după alta cu lucrări spirituale, ce îi țin în încordare continuă, ci să să facă óre-care variațiune. Tot asemenea are învețătorul a să îngrijí, ca să nu să țină școlă îndată după mâncare. In órele prime de după prând să țină sémă de gradul, în care a putut progresa digestiunea.

La lumină artificială, séu, când lumina ḑilei începe a scădé, să încunjure lucrurile, care țin ochii elevilor în încordare, d. e. desemnul, socotéla și lucrările pe tablă; ér décă lumina ḑilei scade încă și mai tare, să îngrijéscă de lumină artificială.

Invețătorul trebue să să îngrijéscă, ca în școlă să fie totdéuna aer bun și curat, precum și căldură corèspunḑétóre; décă nu este introdusă în școlă ventilațiune regulată, să îngrijéscă, ca după fiesce-care óră de instrucțiune, când și așa trebue să să facă o mică pausă de 5 — 10 minute pentru recrearea elevilor, să să deschidă ferestrele; in casul acesta însă, învețătorul să ia séma, ca școlarii să nu fie espuși curentului rece. După două óre de instrucțiune în tot casul să să deschidă ușile și ferestrele vre-o 10—15 minute, și școlarii în timpul acesta aŭ să părăsésca sala de învețá-

mênt. Prin acésta învețătorul nu sĕ îngrijesce numaĭ de sănĕtatea școlarilor, ci și de sănĕtatea sa propriă.

Cu privire la căldură să nu ia de cinosură simțul sĕŭ propriŭ, ci să privéscă adese-orĭ la termometru, și décă temperatura din școlă scade sub 14° R., să încălțéscă din noŭ, ér décă temperatura trece preste 15° R., să nu maĭ lase a sĕ încălți și să deschidă ușița dela feréstră, care maĭ bine ar fĭ să stea totdéuna deschisă. In cas de lipsă sĕ póte ajuta și prin aceea, că învețătorul deschide puțin o aripă a ferestreĭ, dar în casul acesta să fie cu mare precauțiune.

Greșelĭ marĭ sĕ comit contra hygieneĭ prin pedepsele și prin lucrările de acasă.

Nu numaĭ în școlele mediĭ, ci și în școlele poporale sĕ lățesce din ce în ce maĭ tare obiceiul de a împovăra pe școlarĭ cu teme și cu scrisul a casă. Rĕul acesta domnesce maĭ cu sémă acolo, unde sûnt aplicați învețătorĭ specialiștĭ, și între aceștia nu sĕ face maĭ înainte învoială — după cum este prescris d. e. în Austria, — cum sûnt de a sĕ distribuí temele și ocupațiunile de acasă în mod maĭ potrivit și corĕspundĕtor pe fiesce-care di din fiesce-care studiŭ. Din nenorocire nu arare-orĭ sĕ întêmplă, că școlariĭ sûnt ocupați acasă cu teme și cu alte lucrărĭ scripturistice în tóte órele libere din di, până séra târdiŭ, și în tóte dilele libere, și astfel nu aŭ de loc timp liber pentru recreațiune corporală și spirituală. Acest rĕŭ provine maĭ cu sémă din nizuința, de altfel laudabilă, a învețătorilor, de a face pe școlarĭ, să sĕ ocupe maĭ mult și să pĕtrundă maĭ bine studiul lor.

Din nenorocire sĕ pune prea puțin pond pe partea sanitară. Inainte de tóte sĕ tractéză despre aceea, ca sciința, ce o primesce copilul, să fie în privința cualitativă o sciință solidă; cercul cunoscințelor sĕ póte maĭ târdiŭ ușor lărgí, décă basa a fost solidă. Sĕ trece cu vederea, că în școla poporală în tóte formele eĭ, și în mare parte și în școlele mediĭ, educațiunea este o problemă tot așa de însemnată și valorósă ca și cultura, și că educațiunea nu póte și nu trebue să aibă în vedere singur numaĭ perfecționarea spiritului, ci și întărirea corpului, pentru-că numaĭ astfel putem forma caractere tarĭ și solide pentru viață, putem înzestra pe școlarĭ cu cunoscințe într'adevĕr prefăcute în carne și sânge: numaĭ astfel putem forma o voință deprinsă a lucra con-

form rațiuneĭ și a sĕ stăpâní. Astfel de ómenĭ trebuesc pentru viață, societate, biserică și stat. Sciința superficială nu póte produce o voință tare, ci numaĭ încăpăținare, și la un șir întreg de ómenĭ resultă din o prea mare desvoltare spirituală, din lipsa de odihnă, din o prea pușină considerare a relațiunilor fisiologice, care condiționézĕ sănĕtatea și capabilitatea corpuluĭ, o slăbiciune în formă de apatiă séŭ o iritațiune cu impulsurĭ momentane și violente ale voințeĭ, dar nu o voință firmă și durabilă.

Pretensiunile nóstre să nu le acomodăm nicĭ-odată după prestațiunile școlarilor celor maĭ capabilĭ. Școla are de a face maĭ mult cu ómenĭ de mijloc, ba adese-orĭ cu ómenĭ și maĭ puțin capabilĭ, decât ceĭ mediocri.

Tóte pretensiunile nóstre să ni-le acomodăm după aceștia din urmă, și să luăm în considerare și individualitățile simțitóre și maĭ puțin capabile, ca nu cum-va prin pretensiunile nóstre să sĕ micșoreze capabilitatea singuraticilor elevĭ, séŭ să le vătĕmăm sănĕtatea pentru totdeuna. Copiiĭ trebue să aibă timp liber, ca să sară, să sĕ misce și să sĕ jóce în aer liber. Numaĭ astfel își pot câștiga eĭ un organism puternic.

Și acésta cu atât maĭ vêrtos să n'o trecem cu vederea astădĭ, când ne aflăm într'un stadiŭ de trecere dela învĕțămêntul școlar defectuos al timpuluĭ trecut la un învĕțămênt omnilateral și cuprindĕtor, care pretinde o cugetare de sine stătĕtóre și maĭ profundă dela fiesce-care, chiar și dela clasele, a căror chiemare nu este sciința ca atare. Să nu uităm, că numaĭ într'o generațiune nu putem provoca dintr'odată o revoluțiune spirituală în modul de cugetare și de lucrare al omenimeĭ.

Cu totul alte pretensiunĭ póte face școla acolo, unde copiiĭ cresc sub influința uneĭ culturĭ casnice omnilaterale și sub influința unuĭ cerc maĭ larg de vederĭ morale și de cunoscințe. Copiiĭ generațiuneĭ, ce sĕ află astădĭ în desvoltare, vor puté învĕța maĭ mult decât aĭ generațiuneĭ de acum, fără ca spiritul și corpul lor să fie prea împovărat. Eĭ vor aduce cu sine în școlă o mulțime de cunoscințe împrăștiate, un cerc de vederĭ maĭ larg. Astădĭ nu putem merge prea departe cu pretensiunile nóstre, și nicĭ de cum și nicĭ odată să nu pretindem o încordare prea mare a organismuluĭ tinerimeĭ pe contul sănĕtățiĭ. *Numaĭ într'un corp sănĕtos sĕ află minte sănĕtósă.*

Să nu uităm, că învățătura și esercițiile de cugetare, ca o gimnastică a spirituluĭ, sûnt un resultat al funcțiuneĭ creerilor, și precum o încordare prea mare ne ostenesce mușchiĭ, și continuându-sĕ, îĭ slăbesce, tot astfel sĕ întêmplă și cu creeriĭ prin o încordare prea mare.

Aseměnarea de maĭ sus nu este numaĭ o imaginațiune; ea represintă o analogiă completă.

Cumpĕtarea și mĕsura potrivită în darea temelor nu priesce numaĭ sănĕtățiĭ școlarilor, contribue nu numaĭ la întărirea lor, ci este de folos chiar și pentru învĕțător.

Décă învĕțătorul voiesce să'și împlinéscă cu consciință datorința la censurarea temelor, trebue să întrebuințeze partea cea maĭ mare a timpuluĭ sĕŭ liber cu acéstă censurare; un timp, care fórte arare-orĭ sĕ ia în considerare la distribuirea órelor, care și așa sûnt pentru învĕțător în numĕr prea împovărător. Timpul, ce 'l întrebuințéză învĕțătorul cu censurarea temelor, este pentru el nu numaĭ perdut, ci contribue chiar la ruinarea sănĕtățiĭ luĭ.

Afară de acésta să nu perdem din vedere, că învĕțătorul consciŭ de chiemarea sa trebue să întrebuințeze o parte din timpul liber cu preparațiunea propriă, cu perfecționarea sa pe terenul pedagogic și scientific, și cu alte lucrărĭ, ce taiă în sfera sa. —

La aplicarea pedepselor învĕțătorul trebue să precumpĕnéscă bine, ce face, nu numaĭ ca pedagog, din punct de vedere psichologic, ci și ca hygienist precaut, din punct de vedere sanitar.

Bătaia și pedepsele corporale în genere astădĭ sûnt interdise, deși sĕ maĭ află icĭ-colea câte un pedagog entusiasmat pentru aplicarea lor, și cu tóte că ele sûnt oprite, totuși sĕ maĭ aplică în unele școlĭ.

La punctul acesta trebue să atragem atențiunea cetitorilor noștri la împrejurarea, că în urma uneĭ lovituri asupra capuluĭ, asupra grumadilor, etc. sĕ póte produce la persóne tinere, și încă nu așa de arare-orĭ, precum s'ar crede, o sguduire a creerilor séŭ a mĕduveĭ spinărĭĭ, care sguduire duréză în cele maĭ multe casurĭ timp maĭ scurt, și adese-orĭ nicĭ nu sĕ póte observa, dar care sĕ caracteriséză prin dese și repetite durerĭ de cap, prin grétă după o mișcare maĭ mare séŭ încordare spirituală, prin obosire repede, ș. a.

Nu este poveste, ci faptă constatată din nenorocire de

mai de multe ori, că prin maltratare repetită, prin lovituri asupra capului, copiii s'au têmpit încetul cu încetul, până când au devenit chiar idioți.

Civilisațiunea de astădi se caracterisézá prin întonarea umanității din tóte punctele de vedere și în tóte împrejurările vieții. Școla și educațiunea tinerimei încă a rupt-o cu sistemul cel vechiu de pedepse și de nuele, și și-a pus ca devisă o tractare démnă de omenime. Acésta să n'o uite nici un învățător și nici un părinte!

A lăsa pe copii să stea timp îndelungat în picióre, séu a-i încuia la amiadi într'un loc espus curentului séu într'un loc cu aer stricat, fără a li se da nimic de mâncare, este de obiceiu păgubitor pentru sănătatea lor.

Fără de nici un sens sûnt pedepsele cu lucrări în scris, décă copiii sûnt împovărați preste mĕsura cu ele, și astfel nu li se lasă timp pentru recreațiă. Școlarii mai au și alte lucrări de făcut, și décă pedepsele sûnt prea mari, ei sûnt siliți a'și încorda ochii până nóptea târdiu, și totodată fórte ușor pot căpĕta aversiune față de învĕțătură. Pedépsa de a face pe școlar să decopieze un lucru de 30—40 de ori încă influințéză în mod stricăcios asupra spiritului elevului.

Fantasia omului este mai inventiósă în aflarea mijlócelor de a tortura, decât a mijlócelor de a înveseli pe deaprópele sĕu. Adevĕrul acestei ḑicĕri din nenorocire se póte observa ici-colea și în școlă.

Unii cred, că înspăimêntarea și rușinarea, décă nu sûnt prea grosolane, sûnt mijlóce potrivite pentru a pedepsi și îndruma pe copii la ordine. Dar și aici să cugetăm, pe cine avem înaintea nóstră!

„In institutul alienaților din Viena", ḑice D-rul Gauster, „am avut în tractare doi indivizi, la cari cele dintâiu urme ale conturbării minții lor, la unul melancholiă, ér' la celălalt têmpire, *sĕ pot reduce cu tótă siguranța la pedepse aplicate în școlă.* Unul a trebuit să stea cât-va timp cu un mĕr în gură dinaintea claseĭ întregi, ér' celălalt a fost ocărît în continuu și amenințat cu pedepse aspre".

Invĕțătorul, a căruĭ chiemare este una dintre cele mai grele și împreunată cu multe jertfe, are, după cum este bine cunoscut, în privința acésta o posițiă fórte anevoiósă, fiind-că de fórte puține ori este ajutat din partea părinților elevilor în îndeplinirea silințelor sale, ba din contră de multe

orĭ este împedecat. El este, ca și medicul, un preot al umanității, și trebue să satisfacă chiemăriĭ sale cu cea maĭ mare răbdare și în deplină obiectivitate. El nu póte abdice de tot de pedepse, ba din contră la uniĭ copiĭ trebue să aplice pedepse aspre, și în privința acésta nu putem admite nicĭ de cum principiile uneĭ filantropiĭ false, care voiesce să despóie pe învĕțător de orĭ-ce inițiativă propriă, și nu-ĭ concede decât cel mult o admonițiune.

Invĕțătorul trebue însă să precumpĕnéscă cu sânge rece, liniștit și fără de pasiune în fiesce-care cas singuratic necesitatea și felul pedepsiĭ, și să aibă în vedere tóte însușirile spirituale și fisice ale elevuluĭ, care este a sĕ pedepsí. Atuncĭ va afla totdeuna calea cea adevĕrată, și nicĭ odată nu va strica prin pedépsa sa. —

S'ar face mare nedreptate copiilor, décă nu li s'ar concede în pausele dintre óre să îmbuce câte ceva, maĭ cu sémă décă instrucțiunea ține înainte de amĕdza întrégă.

După fiesce-care óră de instrucțiune este o mică pausă, și după douĕ óre o pausă de cel puțin 15 minute, când copiiĭ sĕ pot mișca liber, pot sărí puțin și pot mânca. —

Invĕțătorul să'și îndrepte atențiunea sa și asupra *aparițiunilor corporale*, ce sĕ ivesc câte odată la elevĭ singuratiĭ, séŭ la un numĕr maĭ mare de elevĭ.

Décă observă la clasa întrégă un fel de obosélă, décă află, că ceĭ maĭ mulțĭ școlarĭ sûnt încălțiți, roșiĭ la față și cu capul înferbêntat, să întrerupă obiectul prea încordător, despre care propune, și maĭ bine să încépă alt-ceva, o materiă maĭ ușóră și maĭ atrăgĕtóre.

Putem dice cu siguranță, că copiiĭ maĭ debilĭ, ocupându-sĕ cu un obiect maĭ greŭ, și maĭ cu sémă cu un obiect, cătră care nu prea aŭ interes séŭ aplicare, după o jumĕtate de óră sûnt deja obosiți. Eĭ devin paliḑĭ la față, ochiĭ li sĕ turbură, séŭ li sĕ suie sângele la cap, și décă învĕțătorul continuă cu instrucția, urméză de regulă migrenă (durere de cap), și materialul învĕțat cu atâta nĕcaz sĕ uită fórte ușor.

Invĕțătorul să aibă totdeuna în vedere la pretensiunile sale față de singuraticiĭ elevĭ individualitatea lor, după cum s'a ḑis și maĭ sus. Și aicea sûnt unele simptóme, care îl pot face atent pe învĕțător, ca pe de o parte să tracteze pe uniĭ copiĭ ceva maĭ cu indulgență, ér' pe de altă parte, să atragă atențiunea părinților asupra simptómelor în

cestiune. Mâni reci și cap ferbinte, fiori la o căldură esterióră potrivită, schimbarea feței, ochi prea roșii, privire lângedă, sûnt fenomene, care ne arată adese-ori o prea mare încordare, o obosélă a copíilor, dar și mai adese-ori nisce stări de iritațiune, care pot fi condițiónate de diferite cause. Déca fenomenele acestea se arată mai adese-ori și timp mai îndelungat, trebue să fim cu deosebită atențiune și seriositate.

Mulți copíi cad adecă prin seducere și nepricepere jertfă unui viță, care îi face să devină mai iritabili, să'și pérdă stăruința la lucru și să se ostenéscă ușor. La astfel de copíi nenorociți se ivesc semne ca cele amintite mai sus, cercuri vinete în jurul ochilor ș. a.

Indată-ce se ivesc astfel de semne, copíii trebuesc supraveghiați de aprópe. Învățătorul să se pună în înțelegere cu părinții. Nutremênt întăritor, mișcare multă în aer liber sub controla recerută, în timpul liber ocupațiuni atrăgătóre, sûnt fórte necesare pentru astfel de copíi; de asemenea este de lipsă o supraveghere rigurósă și o deosebită atențiune la alegerea societății, în care aŭ a petrece copíii.

Față de copíii săraci de sânge și paliți învățătorul să'și micșoreze pretensiunile sale, și fiind-că ei sûnt nerăbdători, iritabili, une-ori nepăsători, se recere, ca învățătorul să fie față de ei cu mai mare răbdare decât față de ceilalți copíi. Tocmai acești sêrmani copíi sûnt mai puțin capabili de lucru, ba ei lucră chiar pe contul organismului lor. Învățătorul să facă pe părinți atenți, ca să pótă lua din vreme mĕsurile trebuincióse pentru delăturarea stării lor anormale. Afară de acésta învățătorul să le ierte o parte din lucrări, mai cu sémă cele mai încordătóre. El póte fi încredințat, că reînsănĕtoșați, copíii vor întregí cele neglese.

Neobservând învățătorul acestea, îi espune pe copíi la pericolul de a li-se vătĕma în mod simțitor, prin încordare prea mare, atât spiritul, cât și corpul.

Astor-fel de copíi să li se dea mai puține lucrări acasă, și ei să nu se țină trei séŭ patru óre după olaltă în școlă. Copíii aceștia aŭ lipsă de aer curat și de mișcare potrivită; și fiind-că organele lor se nutresc prea puțin prin sângele cel sărac, ei nici nu pot lucra cât alți copíi, decât numai déca se încordéză prea tare.

Déca întrebuințéză la lucrările lor spirituale și corporale prea mult diu materiile, din care se compun organele

lor, compensarea este încă și mai nesuficientă, și urmările rele, obicinuite, de bună sémă nu vor lipsí.

Indispozițiile, care sĕ ivesc periodic séŭ din când în când, învĕțătorul să le aprecieze asemenea după cuviință. In timpul pubertății sĕ póte observa la băeți, și mai cu sémă la fetițe, o scădere în zelul de a lucra, o displăcere, indiferentism, séŭ o iritabilitate, trândăvie în cugetare ș. a., care fac, ca chiar și școlărița cea mai bravă să rĕmână îndĕrĕptul celorlalte. La împrejurarea acésta să fie învĕțătorul cu multă grijă și atențiune, și să nu privéscă discordarea organică de greșélă și schimbare defavorabilă a caracteruluĭ.

Purcedênd învĕțătorul în mod corĕspundĕtor, rĕul va dispăré în curênd, escepționând casul, când copilul sĕ bolnăvesce mai tare, în care cas trebue să consultăm medicul.

Prin tractare nepotrivită, dură și strictă sĕ póte causa mare stricăciune fisică și morală. Sĕ póte produce îndĕrĕtnicie, împotrivire, dureri de cap, o slăbire a facultății de cugetare și în genere a vioiciuneĭ spirituale, etc.

Preste tot învĕțătorul trebue să sĕ orienteze după individ nu numaĭ în direcțiune spirituală, ci și în privința corporală; amêndouĕ aceste părți ale omuluĭ staŭ în legătură strînsă una cu alta.

Invĕțătorul să vegheze cu mare grijă, ca să sĕ îndeplinéscă în școlă, încât numaĭ sĕ póte, tóte recerințele sanitare; să îngrijéscă, ca în școlă să fie tot-deuna aer curat și lumina recerută, ca copiiĭ să'și țină corpul la scris și în genere la ședere în mod potrivit, ș. a. Décă localitatea de școlă este necorĕspundĕtóre, să îngrijéscă, ca relele să sĕ micșoreze; să aerisésca cât sĕ póte de des; în clasele întunecóse să pună pe schimbate pe copiĭ în apropierea ferestrelor; să întrebuințeze pentru obiectele, care recer o încordare mai mare a ochilor, numaĭ órele mai luminóse din ḑi, ér' în celelalte óre să cruțe, prin o întocmire potrivită a instrucțiuneĭ, ochiĭ copiilor, etc.

Este un obiceiŭ vechiŭ de a așeḑa copiiĭ în băncĭ după diligință și purtare, și a-ĭ strămuta mai în fiesce-care lună. Acésta din punct de vedere hygienic nicĭ de cum nu sĕ póte admite. Copiiĭ trebuesc așeḑați în băncĭ după mărime, ér' nu după diligință. De aceea este neîncunjurat de lipsă, ca în fiesce-care clasă să fie băncĭ de cel puțin 3 categoriĭ, după mărime. Este bine, ca fiesce-care clasă să fie provĕ-

ḍută cu câte-va bănci și numaĭ pentru câte un școlar, nisce bănci, care sĕ pot ușor strămuta și acomoda mărimeĭ elevilor, pentru-ca copiiĭ miopi (scurțĭ de vedere) și carĭ aud cam greŭ, să sĕ pótă eventual așeḍa maĭ aprópe de învĕțător.

In privința timpuluĭ de școlă, după cum s'a amintit maĭ sus, trebue să pórte învĕțătorul de grijă, ca copiiĭ micĭ să nu aibă școlă prea multe óre una după alta. La toțĭ să li sĕ acórde la amĕḍĭ timp suficient pentru prânḍ, pentru-ca copiiĭ să nu alerge repede acasă, să înghită în grabă vre-o câte-va bucățurĭ, și apoĭ să sĕ întórcă érășĭ în fuga mare la școlă. Acésta érna nu este salutar, ér' vara în căldura cea mare este chiar stricăcios. Trebue să trécă cel puțin treĭ óre între instrucțiunea de dinainte de prânḍ și între cea de după prânḍ. Preste vară ar fi chiar potrivit, să sĕ încheie instrucțiunea de dinainte de prânḍ așa de timpuriŭ, ca copiiĭ să pótă merge acasă încă înainte de a da căldura cea mare dela amĕḍĭ, și la școlă să nu vină, decât numaĭ dnpă-ce a trecut căldura, adecă după douĕ óre.

A ținé instrucțiune 5 óre după olaltă, după cum sĕ întêmplă acum în școlele mediĭ, este cu mult prea mult chiar și pentru școlariĭ maĭ tarĭ, și acésta să nu sĕ concĕdă din partea autorităților școlare.

Décă voim să isprăvim în tot casul înainte de prânḍ cu instrucțiunea, să sĕ concĕdă o óră întrégă ca pausă pentru recreațiă, mâncare, mișcare liberă în curtea și grădina școleĭ, și pentru joc. Instrucția ar puté ținé în casul acesta d. e. dela 8—$10^1/_2$ și dela $11^1/_2$ până la 1 óră. Chiar și numaĭ 4 óre după olaltă sûnt prea multe.

Óra de pausă să nu sĕ întrebuințeze nicĭ de cum ca óră de gimnastică. Gimnastica recere nu numaĭ lucrare corporală, ci și o anumită atențiune și o încordare óre-care spirituală; ea este un mijloc excelent pentru esercițiul corporal, dar nu sĕ póte priví ca recreațiune după un studiŭ maĭ îndelungat.

Sĕ face mare nedreptate, că nu sĕ dă atențiunea cuvenită sănĕtățiĭ copiilor maĭ micĭ și maĭ debilĭ cu privire la aerul de diminéță și de séră. In multe școle sĕ încep prelegerile chiar și în clasele cele dintâiŭ deja la 8 óre, așa că copiiĭ sûnt siliți a eșĭ din casă în lunile de érnă cele aspre la $7^1/_2$ ore; ba unde este obiceiul a merge înainte de școlă încă și la biserică, începutul este deja la 7 óre.

Copíiĭ dorm bucuros ceva maĭ mult, și eĭ și aŭ lipsă de somn maĭ îndelungat, dar sûnt siliți a părăsí patul cel cald și a eșí afară în aerul cel rece și aspru al dimineții, pe când încă abia sĕ vede pe strade, și adese-orĭ pe gerul cel mare trebue să mérgă la biserică.

In astfel de împrejurărĭ să nu ne prindă mirarea, décă copíiĭ capĕtă catarh de grumadĭ, aprinderĭ de plumânĭ, durerĭ de piept, ș. a.; cu un cuvênt, multe bóle, și că mulți dintre eĭ sĕ prăpădesc în ceĭ dintâiŭ anĭ de școlă.

La țéră, unde copíiĭ aŭ să facă adese-orĭ o cale lungă și grea până la școlă, și unde sĕ câștigă puțintică carte cu multe sudorĭ, cu ger și cu lupte grele contra neajunsurilor căiĭ și timpuluĭ, învĕțătorul să fie cu deosebită considerare la statorirea órelor de instrucție. In locurĭ de acestea ar fí maĭ bine, ca érna să sĕ încépă prelegerile la $9^1/_2$, și la amédĭ să sĕ facă o pausă de o óră și jumĕtate pentru recreație și pentru-ca copíiĭ să pótă consuma merindea, ce aŭ luat-o cu eĭ. Firesce, că copíiĭ, carĭ aŭ venit din depărtare, séŭ chiar din alte comune, să petrécă timpul acesta într'un local încălțit și aerisit, ca într'aceea clasa să sĕ pótă aerisí.

Am voí să atragem atențiunea învĕțătorilor încă asupra unuĭ punct.

Copíiĭ trebue să ducă adese-orĭ cu sine la școlă multe cărți și caiete, și eĭ o fac acésta într'un mod de tot nepotrivit. Un sêrman copilaș duce une-orĭ sub-suóră séŭ în mână un pachet maĭ mare decât el, tabla de desemn, linealul ș. a., cu umĕrul ridicat în sus, cu capul strêmbat într'o parte, și gâfâie sub povara cea mare, ce o duce.

Invĕțătorul să pórte de grijă, ca copilul să nu fie prea împovărat, mergênd cătră școlă și casă, și să-ĭ spună, cum să'și ducă povara maĭ potrivit. Povara să fie tot-deuna corĕspundĕtóre etății copiluluĭ.

Maĭ potrivită este o tașcă (géntă) aședată în spate și legată de douĕ curele preste umerĭ, și nicĭ de cum preste piept. Tașca apasă de o potrivă pe umerĭ, este sprijinită în maĭ multe puncte, și nu împedecă lărgirea coșuluĭ pieptuluĭ. Sûnt uniĭ copíiĭ, carĭ îșĭ uită d. e. împărțirea órelor, și iaŭ cu sine maĭ multe cărți, decât le trebue. — Acésta să nu o sufere învĕțătorul nicĭ de cum.

Invĕțătorul este chiemat în prima linią a asigura dimpreună cu părinții generațiuneĭ, ce este în formare, progre-

sul cultural în diferitele straturi ale societăţii; totodată însă este dator a promova prin învăţături şi îndemnări binele fisic al elevilor sĕi, a le ocroti sănĕtatea şi a le desvolta capabilitatea. Décă el cunósce principiile unei hygiene adevĕrate şi raţionale, póte păşí nu numaĭ contra relelor, ce provin nemijlocit din şcólă, ci póte deda şi învĕţa şi pe şcolarĭ prin vorbe şi fapte la o îngrijire seriósă a sănĕtăţiĭ lor. Sciind, că şcóla şi familia aŭ să mérgă mână în mână în îngrijirea şi educaţiunea tinerimeĭ, învĕţătorul póte face atenţĭ pe părinţii şi pe rudeniile copíilor la unele apariţiunĭ particulare în starea sanitară a acestora, îĭ póte îndemna să chieme într'ajutor la timp potrivit sfatul esperţilor, ér' în multe casurĭ póte da el singur sfaturĭ şi învĕţăturĭ, care vor fi de folos nu numaĭ şcolarilor, ci şi celor adulţi. El să nu'şĭ pérdă curajul, vĕdĕnd, că din o mie de vorbe de ale sale numaĭ ḑece aŭ căḑut pe pământ roditor. Aceste ḑece vor rĕsărí, vor aduce fructe, sĕ vor înmulţí din ce în ce maĭ tare, şi vor contribuí *la bunăstarea omenimeĭ şi la asigurarea sănĕtăţiĭ generaţiunilor viitóre.*

Invĕţătorul, care are să întărescă şi să cultiveze spiritul poporuluĭ, ca acesta să'şĭ pótă da sémă de sine şi să'şĭ pótă promova binele sĕŭ şi al semenilor sĕĭ, este dator să l înveţe a cunósce şi a'şĭ păstra bunăstarea sa fisică; este dator, precum în multe alte privinţe, să croiască şi în punctul acesta un viitor maĭ bun pentru omenime.

Un amic al fóeĭ.

Calităţile învĕţătoruluĭ.*)

Societatea omenéscă concrede învĕţătoruluĭ educaţiunea intelectuală şi morală a urmaşilor eĭ, astfel învĕţătorul este al doilea părinte, părintele sufletesc al pruncilor, carĭ rĕmân sub influenţa luĭ educativă până la începutul etăţiĭ pubere, adecă până când eĭ devin capabilĭ a păşí de sine maĭ departe pe calea bineluĭ cătră perfecţiune.

Amintirăm dela început, că principiul statelor moderne, răzimat pe învĕţăturile sublime ale creştinismuluĭ, este: a împărtăşí fiesce-căruĭ individ o educaţiune egală şi a estinde influenţa acesteĭ educaţiunĭ preste massa întrégă a poporuluĭ. Naţiunile cele avansate in cultură s'aŭ convins, că toţĭ individiĭ, carĭ le constituesc,

*) Din »*Metodica şcóleĭ poporale.*"Veḑĭ N-rul trecut: Bibliografie. *Red.*

aŭ dela Creatorul aceleași facultăți, aceeași destinațiune; prin urmare trebue să li sĕ impună tuturor aceleași datorințe și să sĕ atribue tuturor unele și aceleași drepturi. In urma acestor convingeri, națiunile culte n'aŭ întârdiat a înregistra în legile lor o educațiune egală pentru toți indivizii fără osebire. Pruncul țĕranuluĭ și pruncul din familiă înaltă, avutul și sêrmanul umblă în aceeași școlă, eĭ toți staŭ sub influența uneĭ educațiunĭ egale, și numaĭ dela talentul lor atêrnă, care din eĭ va fi maĭ util pentru societea omenéscă. Școla poporală este institutul acela, care împrumută tuturor fără osebire elementele culturei generale, ca să-și pótă împlini odată fiesce-care datorințele sale față de națiune, biserică și stat. Școla prin o educațiune generală stăruesce a rĕspândí lumina binefăcĕtóre a culturei în popor; apostolul acesteĭ educațiunĭ generale este: **învĕțătorul.** „Tóte puterile“ — dice *Jean Paul* — „prin care popórele sĕ înalță și strălucesc, sĕ preparéză sub mânile învĕțătoruluĭ.“ Învĕțătoriĭ pregătesc viitorul popórelor și istoria lor. În educațiune învĕțătoriĭ ocupă rolul cel maĭ însemnat; décă învĕțătoriĭ își împlinesc chiemarea lor cu însuflețire, răbdare și consciință, atuncĭ putem dice, că eĭ sûnt, carĭ lucréză în prima liniă la înaintarea némuluĭ lor! Eĭ continuă, îndréptă și termină educațiunea începută în cercul familiar, eĭ pregătesc tinerimea pentru viéța națională, pentru biserică și stat. Chiemarea învĕțătoruluĭ, fiind ea atât de sublimă și atât de gravă, nu este o chĭemare, ce o ar puté împlini orĭ-cine. Învĕțătorul trebue să posédă unele calităț, care le recere neîncunjurat ocupațiunea sa atât de sacră și legată cu rĕspundere atât de mare. Tóte legile școlare, tóte dispositiunile, metodul cel maĭ bun și principiile cele maĭ raționale rĕmân fără efectul dorit, décă învĕțătorul nu nu posede astfel de calităț, prin care să pótă împrumuta învĕțământuluĭ putere educativă. Cel-ce voiesce a purta pe umerĭ sĕĭ o sarcină, trebue să și-o alégă după puterĭ. Cel-ce primesce datorințe asupră și, este responsabil pentru ele. Décă e gravă rĕspunderea cuĭ-va, atuncĭ rĕspunderea unuĭ învĕțător e cea maĭ mare și cea maĭ sfântă; căcĭ el are să dee sémă despre faptele sale înaintea națiuneĭ, înaintea societățiĭ omenescĭ și încă maĭ vêrtos înaintea luĭ Dumnedeŭ. Cariera învĕțătorésca e avută în greutăț, dar sĕracă în rĕsplătire. Nenumĕrate sûnt anevoințele, în contra cărora are să lupte învĕțătorul consciențios; pentru aceea cine vrea să-și alégă acéstă carieră, trebue maĭ 'nainte să sĕ judece pre sine serios, și numaĭ așa să sĕ facă învĕțător, décă simțesce în suflet destulă putere morală și destulă stătorniciă d'a sĕ lupta

cu abnegațiune în acéstă carieră pe cât de grea, pe atât de măréță.

După-ce am espus importanța chiemăriĭ învĕțătorescĭ, aflăm de lipsă a înșira calitățile, care trebue să le aibă un învĕțător bun:

α) *Învĕțătorul are să fie în linia primă educător bun.*

Școla trebue să continue crescerea începută în familiă: învĕțătorul poporal nu póte fi dar numaĭ un simplu instructor, ci el ca un adevĕrat părinte al elevilor sĕĭ, trebue să urmeze a-ĭ *educa.* Familia concrede învĕțătoruluĭ pe urmașiĭ sĕĭ, și cere dela el să le lumineze nu numaĭ mintea, ci să le nobiliteze și inima și să le îndrepte voința. Pe lângă cultivarea mințiĭ prin ideĭ și cunoscințe utile, învĕțătorul trebue să sĕ îngrijéscă în egală mĕsură și de crescerea fisică și morală a elevilor. Numaĭ așa va merita învĕțătorul numirea de părinte sufletesc al elevilor, numaĭ așa e școla icóna uneĭ familiĭ, décă învĕțătorul maĭ 'nainte de tóte e un educător bun. Acéstă calitate a învĕțătoruluĭ, de a fi *educator bun* al elevilor sĕĭ, este o calitate principală și sumară, din care cu înlesnire putem deriva celelalte calităț, ce o compun.

β) *Învĕțătorul trebue să-și iubéscă chiemarea din tot sufletul sĕŭ.*

Cariera învĕțătoréscă este una din cele maĭ grave ocupațiunĭ. Răbdare, statornicia, stăpânire de sine și abnegațiune adevĕrată dóră dela nimenĭ nu sĕ recere în maĭ mare mĕsură, ca dela un învĕțător. Cine nu păsesce în cariera învĕțătoréscă atras de impulsul inimeĭ și condus de însuflețire pentru înaintarea națiuneĭ sale, acela nu póte fi nicĭ-odată învĕțător brav. Chiar cu acéstă chiemare sûnt împreunate cele maĭ multe anevoințe, și cel-ce vrea să o privéscă numaĭ ca un mijloc de câștig, acela în cariera acésta nu sĕ va puté fericĭ; căcĭ oficiul învĕțătoresc este sĕrac în rĕsplătire, însă de comun avut în neajunsurĭ și greutățĭ. Chiemarea învĕțătoruluĭ este a forma din elevĭ, prin desvoltarea armonică a tuturor facultăților, ómenĭ cu caracter moral; problema asta dificilă numaĭ inspirat de o iubire adevĕrată cătră chiemarea sa o va puté resolví învĕțătorul cu succes. Iubirea chiemăriĭ nu-l va lăsa să despereze nicĭ-odată, ci îl va îndemna la o activitate neîntreruptă; îl va consola în mijlocul anevoințelor și a nesprijinireĭ; iubirea chiemăriĭ va inspira învĕțătoruluĭ și abnegațiune și rêvnă nesecată. Învĕțătorul iubéscă-și dar chemarea și caute și mângăere în ea, gândind la aceea, că fie-care silință nobilă este o jertfă, ce sĕ aduce pentru înaintarea națiuneĭ sale. Cel-ce vrea să fie învĕțător bun, acela nu póte rĕmâné un simplu mercenar, care aspiră numaĭ la profit material, ci trebue să fie un om, care

își caută mulțămirea și resplata nisuințelor sale în liniștea conștiinței, în recunoscința și stima elevilor sĕi. Gândéscă învĕțătorul la aceea, că purtarea luĭ o imitézĕ școlariĭ sĕi numeroșĭ, ideile luĭ prind rădĕcinĭ în sute de spirite, ér' vorbele luĭ vor sbura din gură în gură, și transportate în șirul generațiunilor viitóre, vor resuna odată de pre o mĭiă de buze. Pentru care lucru sĕ ofere o resplătire maĭ frumósă ca acésta?!

γ) Învĕțătorul trebue să aibă iubire cătră elevii sĕi.

Învĕțătorul poporal are de lucru cu copiĭ, carĭ abia eșirĕ de sub scutul părinților, unde aŭ fost încunjurațĭ de o iubire și bunăvoință în tot-deauna gata de jertfă; învĕțătorul trebue să tracteze dară pe elevii sĕi minorenĭ cu iubire și bunăvoință, așa precum aŭ fost întêmpinațĭ copiiĭ în cercul familiar; pentru eĭ atuncĭ învĕțătura va fĭ o ocupațiune plăcută; cartea, școla și învĕțătorul nu le va înspira maĭ mult témă și neplăcere. Învĕțătorul, înzestrat cu puterea iubireĭ, sĕ va scĭ coborĭ în cercul de cugetare al pruncilor, ca cu atât maĭ ușor să-ĭ pótă ridica la acel grad de cultură, unde sĕ află el însușĭ. Iubire trebue să arĕte învĕțătorul cătră toțĭ elevii sĕi în mĕsură egală; să nu rĕtăcéscă învĕțătorul a preferĭ pre uniĭ și a nesocotĭ pre alțiĭ, séŭ a-și alege vr'un favorit dintre eĭ. Educațiunea lucră pre o mână cu Provedința divină; precum înaintea luĭ Dumnedeŭ toțĭ sûnt egalĭ, chiar așa educațiunea trebue să-ĭ ocrotéscă pre toțĭ elevii cu o iubire egală. Însemnătatea educativă a iubireĭ va cresce, décă considerăm, că iubirea sinceră este puterea, care înduplecă și supune chiar și naturile cele maĭ obstinate. Iubirea învĕțătoruluĭ să nu fie numaĭ o fățărie, ci el arĕte, că e gata a sacrifica în tot timpul liniștea și interesele sale pentru binele elevilor; atuncĭ eĭ atrașĭ de o iubire asemenea sinceră, vor nisuĭ a face pe plac învĕțătoruluĭ iubit, vor asculta și vor primĭ învĕțăturile luĭ cu plăcere, și în urmă chiar severitatea luĭ vor privĭ-o numaĭ ca un mijloc aplicat pentru fericirea lor. Asprimea despotică, pururea rece și respingătóre înstrăinézĕ pre elevĭ și ĭĭ face a simțĭ întrĕga educațiune școlară ca o povară grea, de care cu tot chipul umblă să scape, și ca să pótă scăpa, sĕ folosesc de mijlóce înșelătóre, care periclitézĕ desvoltarea caracteruluĭ. Maĭ departe iubirea învĕțătoruluĭ are să fie în tot-deauna seriósĕ, ca să stêrnéscă respect, și să nu sĕ prefacă nicĭ-odată în o slăbiciune și indulgență pĕcătósă, care permite elevilor tóte celea și trece cu vederea tóte erorile lor; ci iubirea învĕțătoruluĭ trebue să fie în tot-deauna moderată și cu demnitate. Numaĭ astfel își va puté susține învĕțătorul autoritatea sa înaintea

elevilor și va puté dobândí o iubire constantă din partea lor; autoritatea împreunată cu iubire este razimul educațiuneĭ; autoritatea și iubirea sûnt chiar atât de necesare pentru crescerea bună a elevilor ca lumina și căldura pentru subsistența ființelor organice.

δ) *Învețătorul trebue să aibă răbdare neobosită.*

Nu este ți, în care un educător să nu aibă a sĕ lupta cu numĕróse neplăceri și anevoințe, care provin atât din partea elevilor, cât și din partea altor împrejurări, ce ating învĕțământul. Orĭ-ce neplăcere ar întêmpina învĕțătorul în școlă séŭ afară de școlă, el trebue să sĕ scie stăpâní, să nu'și pérdă cumpĕtul nicĭ pre un moment, căcĭ el are să sĕ presente înaintea elevilor în totdeauna cu o față serină, liniștită, arătând în tóte lucrările sale pacință și gravitate. Fructele educațiuneĭ numaĭ încetul cu încetul ajung la maturitate, numaĭ învĕțătorul, care e înarmat cu o răbdare nestrămutată dela începutul și până la finea educațiuneĭ, póte să sĕ bucure de resultatul ostenelelor sale. Pacința e însușirea aceea, care dă învĕțătoruluĭ puterea trebuinciósă de a duce până în capĕt educațiunea începută. Arĕte învĕțătorul răbdare neobosită ales la conducerea elevilor maĭ slabĭ; aceștia înaintézĕ maĭ încet și aŭ maĭ multă lipsă de ajutorul luĭ; pre aceștia învĕțătorul are să'ĭ întêmpine în totdeauna cu pacință sprijinitóre; nu critice lucrările lor de tot aspru, ci ajute-ĭ, îmbărbăteze-ĭ și mulțămĕscă-se câteodată chiar și numaĭ cu aceea, că ĭ-a putut porní spre activitate.

ε) *Învĕțătorul trebue să fie consciențios și consecent.*

Învĕțător să devină numaĭ acel individ, care simțesce în sufletul sĕŭ *vocațiune,* adecă o înclinare intimă și naturală pentru cariera învĕțătorĕscă. Învĕțătorul numaĭ condus de impulsul vocațiuneĭ va puté împlini datorințele sale consciențios. Învĕțătorul cu vocațiune își împlinesce chiemarea sa așa, precum ĭĭ dictézĕ conscința; căcĭ el nu lucră de silă, ci din voia sa liberă, atras de puterea neresistibilă a vocațiuneĭ interne. Implinirea consciențiósă a chiemăriĭ învĕțătorescĭ este un moment educativ de cea maĭ mare însemnătate. Décă învĕțătorul e consciențios și constant în diligență, atuncĭ cu drept póte pretinde dela elevĭ, ca și eĭ din partea lor să împlinéscă prescriptele luĭ cu conscință. Tot ceea-ce învĕțătorul prescrie elevilor sĕĭ, trebue să fie lege pentru eĭ, dela împlinirea căreia nicĭ unul din eĭ nu este iertat să sĕ subtragă. Asta sĕ va puté realisa așa, décă învĕțătorul cu nicĭ un preț nu sĕ abate dela aceea ce odată a enunțat înaintea elevilor, ci rĕmâne consecent în fapte și vorbe. Învĕțătorul are să tracteze pe fiesce-care elev după valórea sa morală; să nu laude și să nu părtinéscă pre

ceĭ-ce nu sûnt vrednicĭ de laudă și părtinire; să nu înfrunte și să nu pedepséscă, când elevĭ nu meritá înfruntare séŭ pedepsire. Tractarea capriciósă îĭ confundă și disgustă pre elevĭ; pe când tractarea consecentă, aměsurată purtăriĭ, desvóltă cunoscința de sine în elevĭ, și cunoscința de sine este un element însemnat pentru formarea caracteruluĭ moral.

Vorbele învĕțătoruluĭ rostite în școlă trebue să sĕ arete a sta în cea maĭ frumósă armonie cu faptele luĭ, și cu purtarea luĭ din viață. Orĭ-ce negligență séŭ scădere în punctul acesta póte zădărnicí reușirea învĕțămêntuluĭ educativ; o neconsecență, fie ea cât de mică, póte știrbí autoritatea învĕțătoruluĭ și póte să distrugă într'un moment tot ceea-ce a zidit el în decurs de lungĭ ḑile ostenitóre. Lipsa de tact și de consecență, lipsa de continuitate în procesul educațiuneĭ slăbesce încrederea școlaruluĭ, îl face neascultător și renitent. Învĕțătorul să nu sĕ lase răpit de ocupațiunĭ, ce sûnt străine învĕțămêntuluĭ și ĭ-ar abate atențiunea, ĭ-ar periclita statornicia și consecența în școlă. Fie învĕțătorul consecent în vorbe și fapte, ér' cuvêntul luĭ fie lege sfântă pentru elevĭĭ sĕĭ!

ζ) *Învĕțătorul trebue să fie diligent.*

Tóte puterile și tot timpul, de care dispune învĕțătorul, trebue să'l foloséscă pentru împlinirea acurată a chiemăriĭ și pentru înaintarea cultureĭ sale propriĭ. Să nu trécă nicĭ o singură ḑi, în care învĕțătorul să nu fí progresat cu elevĭĭ sĕĭ; să nu trécă o ḑi, în care învĕțătorul nu și-a înavuțit cercul de cunoscințe privitóre la învĕțământ. Învĕțătorul are să sacrifice școleĭ partea cea maĭ bună a puterilor sale; să nu lase a sbura nicĭ un moment nefolosit, ci facă'și tot-deauna program acurat despre folosirea timpuluĭ, ce va să'l petrécă între elevĭĭ sĕĭ; maĭ departe facă'și preparațiunile sale în scris pentru fie-care óră, studieze-le temeinic și probeze a le propune, înainte de ce ar întra în școlă; ér' întrând în școlă, arĕte un zel și o diligență neobosită, și stăruéscă éră a educa prin puterea esempluluĭ sĕŭ.

Timpul liber încă trebue să'l foloséscă învĕțătorul, studiind și cetind scrierĭ alese, ce ating învĕțământul elementar și maĭ ales metodul de propunere. Numaĭ prin studiŭ diligent și prin pregătire consciențiósă póte să ajungă învĕțătorul a domina materia de învĕțământ, numaĭ prin diligență neobosită îșĭ póte procura tactul pedagogic în aplicarea formelor și principiilor didactice. Pregătirea învĕțătoruluĭ trebue să fie atât de temeinică, încât el să scie acurat, ce are să propună și cum are să propună în fiesce-care óră. Numaĭ prin pregătire diligentă póte el nimerí tonul cel bun și póte

susținé disciplina. Institutele pedagogice, fie ele cât de bine organisate, nu pot da societății învețători perfecți în cel mai strîns înțeles; ele pun numai basa, pe care tot insul are să zidéscă singur mai departe, progresând pe calea arétată fără încetare. Învețătorul trebue dară să continue cu o diligență nestrămutată cultivarea sa începută în institutul pedagogic; să cetéscă, să studieze și să'și facă însemnări din tóte ramurile cunoscințelor, căci din tóte are să propună elevilor; cunoscințele învețătoruluĭ însă aŭ să sĕ ridice la un nivel cu mult mai înalt, decât recer prelegerile luĭ elementare, care trebue propuse după priceperea copíilor.

η) *Învețătorul trebue să fie un individ moral-religios.*

Învețătorul are să formeze din elevĭ ómenĭ cu caracter moral; acest scop numaĭ așa sĕ póte realisa, déca învețătorul prin întréga sa purtare dă elevilor minorenĭ esemple de moralitate și credință adevĕrată în Dumnedeŭ, căcĭ fără sentimente morale-religióse nicĭ omenia, nicĭ caracter și nicĭ interesare pentru binele omenireĭ nu pot să sĕ stêrnéscă în inima unuĭ om. Învețătorul trebue să fie în adêncul inimeĭ sale convins despre veritățile sublime ale religiuneĭ luĭ Christos, apoĭ să aibă o credință firmă și iubire cătră Dumnedeŭ; căcĭ numaĭ înzestrat cu aceste simțĕminte religióse, póte planta și póte hrăní în inima elevilor asemenea simțĕminte nobile, care împrumută omuluĭ statornicia în bine și îĭ daŭ consolare între tóte împrejurările vieții. Învețătorul prin conduita sa trebue dară să arĕte elevilor în tot-deauna esemple de pietate religiósă nefățărită. Spre acest scop învețătorul are ocasiune mai ales în órele de religiune, care aŭ să fie cu adevĕrat nisce óre de o ferbinte înălțare a sufletelor cătră Dumnedeŭ. Mai departe rugăciunile, rostite bine și frumos, încă sûnt fórte acomodate pentru a stêrní simțeminte religióse în elevĭ. La rostirea rugăciunilor învețătorul are să'și alégă în școlă un loc potrivit, de unde să pótă vedé pre toți; apoĭ cu o privire, care să arĕte credința, urmeze și el rugăciunea, ce are să o rostéscă unul dintre elevĭ.

Faptele și vorbele învețătoruluĭ, chiar și în afacerile luĭ cele mai mĕrunte din viéța ḑilnică, trebue să sĕ arĕte a sta în deplină armonia cu învețăturile morale propuse în școlă.

Învețătorul are să sĕ cunóscă pre sine, și consciŭ de valórea sa morală, are să fie *modest*. Modestia este vîrtutea, care îl recomândă pre învĕțătorul poporal mai bine. Învețătorul, fie el cât de cualificat și dester, să nu lunece a crede despre sine nicĭ-odată, că este deplin perfect; căcĭ încrederea preste mĕsură îl face pre om van, și astfel îl împedecă pe calea înaintareĭ. Déca privim

lucrul precum e, vom găsí, că nicí sciința multă și nicí talentul nu îndeptățesc pre om a fí superb. Sciința, ce o póte aduna un om, chiar în decursul vieții sale întregí, este un fir de nĕsip numaí față de universul mare al tuturor cunoscințelor omenescí. Talentul încă n'are să-l facă pre om superb, căcí talentul nu e meritul individuluí; talentul este un dar al naturei; ea îl ofere câte unuí individ, precum dă sóreluí strălucire, florilor profum și pasereí glas cântător. Învĕțătorul are să premérgă cu esemplu bun și în ceea ce privesce moderațiunea Imbrăcămintea, modul luí de viéță, tóte aŭ să spună elevilor, că învĕțătorul lor este un om înțelept și cumpĕtat, care nicí-odată nu voiesce a străluci înaintea lumeí, ci moderat în traiŭ și moderat în pretensiunĭ caută a merita stima și prețuirea altora prin diligență, prin cultură și virtute. Modest să sĕ arĕte învĕțătorul atât cătră superiorií sĕí, cât și față de părinții pruncilor. Numaí prin purtare modestă póte dobêndí învĕțătorul sprijinirea binevoitóre a familiilor, fără de care educațiunea școlară mult póte suferí.

θ) *Învĕțătorul trebue să aibă tact pedagogic.*

Sub tact pedagogic sĕ înțelege iscusința și desteritatea, cu care învĕțătorul scie aplica mijlócele și principiile educațiuneí la timpul și locul cel maí nimerit. Deși talentul învĕțătoresc este maí mult un dar al naturei, cu tóte aceste pe calea uneí deprinderí îndelungate îșí póte însușí învĕțătorul destulă rutină d'a aplica cu siguritate și înlesnire regulile și mijlócele educațiuneí. Însă rutina acésta didactică nu este iertat să sĕ prefacă cu timpul în o procedere mechanică, ci în tot-deauna are să fie însuflețită de o judecată conscie, condusă de teoriile sciinței didactice.

ι) *Personalitatea învĕțătoruluí trebue să corespundă chiemăriĭ învĕțătorescí.*

Sub personalitate înțelegem complecsul tuturor însușirilor trupescí și sufletescí ale individuluí, adecă întréga înfățișare a învĕțătoruluí cu tóte amĕruntele eí. Cu privire la organismul fisic, sĕ recere ca învĕțătorul să fie un om sănĕtos, înzestrat cu sensurĭ agere și organ bun de vorbire. Forma esternă, simetria organeler și a mișcărilor trupescí este o însușire, ce face pe învĕțător plăcut înaintea elevilor sĕí. De aceea învĕțătorul să sĕ nisuéscă a'șĭ însușí o ținută cât maí nimerită a întreguluí corp, ér' în mișcările sale arĕte nisce maniere simple, cuviincióse, nemăestrite. O viață cumpĕtată, mișcare destulă în aer liber, gimnastare scl. tóte sûnt mijlócc bune pentru a împrumuta corpuluí forme plastice și pentru a'ĭ conserva sănĕtatea; sănĕtatea este acel dar, care împrumută

omuluĭ serinătate sufletéscă, interes și voiă de lucru. Vocea învĕțătoruluĭ are să fie curată și sonóră, ca elevii să'l pótă audí și pricepe ușor; ér' limbagiul învĕțătoruluĭ trebue să fie corect, simplu și frumos, căcĭ vorbirea este mijlocul de frunte al crescereĭ școlare. Tóte mișcările și tóte gesturile învĕțătoruluĭ aŭ să fie moderate, naturale și demne de un individ bine crescut; ér' vestmintele luĭ fie simple, însă tot-deaună curate și astfel adjustate, ca și cum ar aștepta în tot momentul vre un cercetător séŭ superior al sĕŭ.

Deși manierele învĕțătoruluĭ prin deprindere și diligență mult sĕ pot poleí, totușĭ calitățile esterne, care fac pe învĕțător plăcut înaintea tuturora, sûnt maĭ mult nisce daruri ale natureĭ; în practica educațiuneĭ școlare obvin însă adesé-orĭ învĕțătorĭ de aceia, carĭ nu întrunesc tóte însușirile esterne recerute, și totușĭ sûnt în stare a produce resultate strălucite pe terenul învĕțămêntuluĭ; asta vine de acolo, că diligența împreunată cu însuflețire învinge tóte greutățile.

Décă frunzărim în istoria educațiuneĭ, vom găsí că aŭ escelat destuĭ învĕțătorĭ de aceia, pre carĭ natura ĭ-a nedrepțătit cu unele scăderĭ trupescĭ; și cu tóte aceste eĭ, conduși de o însuflețire nobilă, aŭ sciut să învingă tóte greutățile, aŭ sciut să'șĭ elupte stimă și renume chiar. Intr'adevĕr însuflețirea este o putere magică, care învinge tóte obstacolele; fără ea nimic mare, nimic nobil nu sĕ nasce; însuflețirea e o schinteie ceréscă, care scapă spiritul din pâcla grea a neplăcerilor ḑilnice și'l înalță sus la lumină.

z.) *Învĕțătorul trebue să aibă cultură socială.*

Până aicĭ am descris pe învĕțător așa, precum trebue el să fie în școlă, între eleviĭ sĕĭ; însă învĕțătorul are să fie învĕțător nu numaĭ în școlă, ci are să fie și învĕțătorul poporuluĭ, cu care vine în contact în viéța ḑilnică, fiind el membru al uneĭ comune și fiu al uneĭ națiunĭ. In viéța socială dela un învĕțător sĕ recere maĭ 'nainte de tóte o purtare cu bunăcuviință, prin care să pótă atrage simpatiile tuturor. In orĭ-ce societate sĕ învêrtesce învĕțătorul, privirile tóte sûnt ațintite asupra luĭ; dela el sĕ aștéptă, ca în vorbe și fapte să arĕte semne de o cultură intelectuală și morală maĭ înaltă. In convenirile sale cu alțiĭ învĕțătorul să sĕ nisuéscă a deștepta interes pentru școlă și pentru tóte afacerile școlare. Maĭ departe învĕțătorul trebue să trăéscă în relațiune amicabilă cu părinții elevilor, îndemnându-ĭ a promova nisuințele educațiuneĭ școlare. Invĕțătorul o póte asta ajunge așa, décă prin o purtare moderată și sinceră sĕ pune în contact cu părinții, prin

vorbe și sfaturĭ îĭ câștigă pentru interesele școleĭ, ér' pe prunciĭ îĭ tractézĕ în școlă cu afabilitate egală. Învĕțătorul are să trăéscă în bună înțelegere cu preotul; eĭ doĭ sûnt povĕțuitoriĭ poporuluĭ pe calea înaintărieĭ; ambiĭ aŭ dară să lucreze în armoniă. In urmă învĕțătorul să sĕ arĕte în tóte lucrurile sale ca un om iubitor de ordine, stimător față cu autoritatea și supus legilor. In fine prin tóte relațiunile luĭ sociale învĕțătorul trebue să sĕ nisuéscă a susține și a nutrí sentimentele de înfrățire cu toțiĭ membriĭ societățiĭ omenescĭ; căcĭ numaĭ sub scutul buneĭ înțelegerĭ sĕ póte propaga lumina cultureĭ în tóte straturile societățiĭ de o formă. — Am înșirat tóte calitățile acelea, care trebue să le posédă un învĕțător, décă vrea să fie vrednic d'a sĕ numí luminătorul poporuluĭ.

Crescerea, ce o va puté da un învĕțător înzestrat cu tóte calitățile înșirate, va înriurí în mĕsură simțită asupra tinerimeĭ, spre a-ĭ înspira primele și cele maĭ durabile ideĭ despre tot ce este adevĕrat, frumos și nobil. Despre astfel de învĕțătorĭ sĕ vor adevĕrí cuvintele frumóse, pe care le scrie *Florantin* în „Albumul Macedo-Român“:

„Sciĭ voĭ, cine pórtă în realitate politica cea mare a popórelor?

— Suveraniĭ.

— Nu.

— Oratoriĭ camerelor legiuitóre.

— Nicĭ aceștia.

— Cine dară?

— *Învĕțătoriĭ.*

Eĭ fac cu națiunile aceea, ce voiesc.

Puterniciĭ dictézĕ sórtea popórelor pentru ḑile și anĭ; învĕțătoriĭ o hotărĕsc pentru secole și milenĭi.

Voițĭ să îmbunătățițĭ sórtea unuĭ popor? — Spre acest scop în zadar îĭ vețĭ reforma numaĭ legile . . . *trebue să-ĭ ridicațĭ o nouă generațiune de învĕțătorĭ aleșĭ, calificațĭ* . . . Aceștia nu vor da némuluĭ legĭ strălucite în codice; — eĭ îĭ vor da legĭ bune — în inimă!“

Dr. Petru Pipoș.

Lecțiunĭ din învĕțămêntul religiuneĭ în școlele primare.

21. Ioan Chrisostom.

Cel maĭ strălucit predicator între toțĭ sfinții părințĭ este Ioan Chrisostom, născut în Antiochia la an. 347 din o nobilă familie

creștină. Pe tatăl sĕŭ cu numele Secundus, carele a fost comandant de armată în Siria, l'a perdut de timpuriŭ. și mamă-sa Antusa, una din cele maĭ înțelepte și virtuóse femeĭ, rĕmânênd vĕduvă, avù singură să pórte grije de crescerea luĭ. Și Ioan crescênd, deodată cu vêrsta înainta și în înțelepciune. El devenì un tênĕr plăcut și respectat de toțĭ ceĭ ce-l cunosceaŭ, ér' mamă-sa sĕ simțì tare fericită, vĕdênd că silințele, ce și-a dat pentru el, nu aŭ rĕmas zadarnice. Când ajunse Ioan în Atena pentru a studia legile, renumitul învĕțător păgân Libanius, cunoscênd în curênd vrednicia Antuseĭ, esclamà: „O! D-ḑeule al Grecieĭ! Ce femeĭ sĕ găsesc printre creștinĭ!“

Terminând studiile în Atena, unde a întrecut prin învĕțătură pre toțĭ conșcolariĭ sĕĭ, Ioan sĕ făcù maĭ întâiŭ advocat. Și fiind încă june, un amic al sĕŭ voia să-l înduplece a merge împreună cu el în pustia Sirieĭ și a petrece acolo cu altĭ pustnicĭ. Dar, ca să nu supere pe mamă-sa, carea 'l rugase să nu o părăséscă, nu s'a depărtat de dênsa. Petrecênd în casa mameĭ sale, sĕ puse a studia cu tot de-adinsul s. scriptură. Când Antiochieniĭ aŭ voit să'l alégă preot, el s'a depărtat pe ascuns și a petrecut 6 anĭ la mănăstirea din munțiĭ Antiochieĭ, unde, ferit de sgomotul lumiĭ, neîntrerupt s'a ocupat cu cetirea s. scripturĭ și scrierea de cărțĭ Ioan s'a retras în singurătate, ca să nu fie silit la preoție, fiind-că cunoscea îndatoririle cele multe ale unuĭ preot și sĕ temea, că nu va puté purta cu destulă vrednicie sarcina cea grea a preoțieĭ. Bolnăvindu-sĕ în singurătate, s'a întors la Antiochia, și după-ce s'a însănĕtoșat, fù chirotonit de diacon (la an. 380) și cu 5 anĭ maĭ târḑiŭ de presbiter (la an. 386). Ca diacon și ca presbiter și-a dat tótă silința a îndrepta datinile cele rele ale creștinilor din Antiochia, ținêndu-le multe cuvêntărĭ, certând pre ceĭ reĭ și mângăind pre ceĭ nĕcăjițĭ; pe lângă acestea compuse o mulțime de scrierĭ prețióse. De aceea și Antiochieniĭ cu mic cu mare iubeaŭ și cinsteaŭ pe părintelc lor sufletesc, carele îĭ lumina prin învĕțătură și trăia pentru binele și fericirea lor. In Antiochia a petrecut Ioan ca presbiter 12 anĭ, apoĭ fù ales de patriarch în Constantinopole (la an. 398). Sîrguincios și însuflețit pentru binele creștinilor de sub cârmuirea sa, venitele cele marĭ ale episcopatuluĭ sĕŭ le întrebuința maĭ ales spre ajutorarea sĕracilor și bolnavilor. Cu cuvêntul sĕŭ apostolic întărea în virtute pre ceĭ bunĭ, căuta a aduce la ordine și disciplină pre ceĭ îndĕrĕtnicĭ; moravurile stricate și credințele deșarte le combătea înțelepțesce, pĕcatele boierilor (magnaților) pentru risipire și pentru neîndreptățire le

înfrunta fără cruțare. Ca patriarch în Constantinopole, pe lângă scrierile sale pline de învățătură, a întocmit și s-ta liturgiă, după cum să săvârșesc și astădi în bisericile nóstre mai în tóte duminecile și sărbătorile de preste an. In tóte privințele s'a arătat el deci ca un mare păs'or al Bisericii lui Iisus Christos. Pentru cuvântările sale cele multe și frumóse, prin care a devenit esemplul tuturor învățătorilor bisericesci, contimporanii săi l'au numit „Chrisostom“ (Gură de aur).

Ioan Chrisostom avea și inimici. Cel mai puternic inimic i-a fost împărătésa Eudoxia. Acésta era o femeiă sumeță și poftitóre de averi; ea luase fără drept via unei femei văduve, pentru care faptă Chrisostom a certat-o. La an. 403 Chrisostom fù esilat în Bitinia. Din acéstă causă poporul să revoltă, și împăratul trebui să aducă pe vrednicul patriarch érăși în Constantinopole. După un an de ḑile fù de noŭ exilat în Bitinia, la Nicea, și de aci, pentru a nu'l mai puté cerceta amicii săi, fù osândit a călători mai departe prin Frigia, Galația, Capadocia și Cilicia până în Armenia, la marginea imperiului roman. Dar până a nu ajunge la locul ultim de exil, bolnăvindu-se de multe suferințe, fiind ca bătrân de 60 ani silit a călători ḑiua și nóptea pe un timp fórte călduros, a răposat la 14 Septembre în an. 407 și fù înmormêntat la o biserică în apropierea cetății Comana. La înmormêntarea lui s'au adunat mulțime de creștini din țările învecinate, din Siria, Cilicia, Pont și Armenia, pentru a'și arăta cătră el recunoscința și respectul cuvenit. După 31 ani, sub împăratul Teodosiŭ cel têner, trupul lui Ioan Chrisostom fù adus la Constantinopole și aci fù îngropat cu mare cinste la biserica sfinților apostoli (a. 438). Pentru virtutea și superioritatea sa petrecut fiind în catalogul sfinților, este cinstit și lăudat de tóte popórele creștine.

Biserica nóstră în tot anul la 30 Ianuarie prăsnuesce amintirea sfinților trei ierarchi: Vasilie cel mare, Grigorie Teologul și Ioan Chrisostom. Acești trei sfinți archierei și mari învățători ai lumei prin înaltele lor studii, prin înțelepciunea spiritului lor, prin viața și faptele lor, strălucesc între păstorii Bisericii ca luminători pe cer, și strălucirea lor luminéză pre toți membrii adevărați ai Bisericii. Viața lor sfântă și binefacerile lor nemărginite servesc creștinilor de model pentru tóte timpurile; scrierile lor formézĕ o comóră, care nu să póte din destul prețui.

22. Ioan Damaschin.

Intre ceĭ mai însemnați scriitori bisericesci să numără și Ioan Damaschin, născut cătră sfârșitul seculului al VII-lea la Damasc,

în Siria. Acéstă provinciă a imperiuluĭ roman era deja dela anul 639 cucerită de cătră Arabiĭ mohamedanĭ. (Arabiĭ, primind religiunea luĭ Mohamed — pe la an. 630 — și luând asupră'șĭ ca datorință sfântă de a răspândí religiunea lor cea nouă cu puterea armelor, cucerirĕ în an. 639 Siria, la 640 Palestina și Egiptul, la 651 Persia, la 707 Africa de nord și la 711 Spania. Intrégă Biserica creștină din Asia și Africa sĕ afla acum apăsată și oprită în desvoltarea sa; treĭ patriarchate, Alexandria, Antiochia și Ierusalimul aŭ trebuit să sĕ supună la capriciile urmașilor nouluĭ profet Mohamed.) Părintele luĭ Ioan Damaschin, Sergiu, purta în Damasc o diregătoriă însemnată sub califul Abdul-Melik. Un monach italian, pe care Sergiu îl rescumpĕrase din sclăvie, deprinse și perfecționă pe junele Damaschin în studiul sfinteĭ scripturĭ. După mórtea părinteluĭ sĕŭ, Ioan întră în funcțiune în locul luĭ. Posiția sa de funcționar sub autoritatea mohamedană nu ĭ-a plăcut însă, căcĭ peste puțin timp sĕ făcù monach și apoĭ preot în mănăstirea sf. Sava la Ierusalim, unde a viețuit până ce încetă din viață în anul 760. Când împĕratul din Constantinopole, Leone Isaurul, voì să delăture icónele din bisericĭ, și dete și un edict în acéstă privință, Ioan Damaschin publică treĭ scrierĭ în contra hulitorilor de icóne, dovedind că porunca împĕratuluĭ nu sĕ póte justifica. Prin o altă scriere a sa arĕtă sublimitatea creștinismuluĭ față de credința Mohamedanilor. Ca monach și preot la mănăstirea din Ierusalim s'a ocupat fórte mult cu sciințele teologice și cu întocmirea cântărilor bisericescĭ.

Iosif Aron,
învĕțător în Rĕșinarĭ.

Mișcarea pământuluĭ.

Fragment din conferința despre „Mĕsurarea timpuluĭ“ ținută de d-l **M .D. Pauliann**.*)

Se atribue luĭ *Galilei* descoperirea mișcăreĭ pământuluĭ. Eróre! — Acéstă mișcare a fost cunoscută deja de unĭĭ din filosofiĭ din anticitate. Printre aceștia găsim pe *Pythagora*, care o remarcase și învĕța într'un mod ascuns numaĭ pe unĭĭ din discipoliĭ sĕĭ, ceĭ maĭ aleșĭ, și acésta din motiv, că nu voia *să espună o asemenea doctrină* (după cum dice el însușĭ) *disprețuluĭ populațiuneĭ ignorante.*

Adevĕrul este, că omul are tot-deauna tendința de a-șĭ esagera propria sa importanță, — și pământul aparținênd omuluĭ, ceĭ

*) Vedĭ nota dela articolul „Despre posibilitatea de a esista locuitorĭ în sóre“ publicat în N-rul trecut. *Red.*

din vechime nu se puteau împăca cu ideia de a'l supune sóreluĭ, adecă să presupună, că el se mișcă împrejurul acestuia. Cătră anul 125 după Christos *Ptolomeu* publică marea luĭ compositiune numită în limba arabă „Almageste", în care se găsesc tóte observațiunile cele vechĭ, și cu care se servesce el, ca să dea o esplicațiune a mișcăreĭ sóreluĭ și a tuturor celorlalte corpurĭ cerescĭ împrejurul pământuluĭ, folosindu-se de sistema epiciclurilor.

O asemenea sistemă, ce lăsă pământuluĭ preponderanța, corespundea bine cu instinctele orgoliuluĭ nostru, de aceea să nu fim surprinșĭ, când audim, că sistema luĭ Ptolomeu a servit 14 seculĭ, într'un mod esclusiv, ca basă astronomieĭ.

Diferite încercărĭ fuseseră făcute de Arabĭ și de astronomiĭ europenĭ din epoca Renascerii, pentru ca să perfecționeze tablele astronomice în teoria luĭ Ptolomeu, până la anul 1507, când un june medic dela Universitatea din Cracovia, dominat de amorul pentru studiul sciințelor esacte, se pune să mediteze asupra sistemuluĭ universuluĭ.

Temêndu-se însă de a anunța lucrurĭ prea estraordinare fără probe convingĕtóre, *Kopernic* (astfel se numea noul adept) voĭ maĭ întâiŭ să esamineze fiecare planetă, pentru ca să le determine el însușĭ mișcările. Face să i se esecute instrumente, prin ajutorul cărora isbutesce a construí nouĕ table, care îĭ serviră de basă pentru marea sa lucrare întitulată: „Revoluțiunile cerescĭ", unde doctrina mișcăreĭ pământuluĭ rĕmasă ca pură supositiune în sistemele vechilor filosofĭ grecĭ, se găsea astă-dată sprijinită prin probe.

Pentru ca să ascundă o prea mare cutezare a ideilor sale, Kopernic le presintă nu ca espresiunea uneĭ veritățĭ, ci maĭ mult ca o hipotesă menită a simplifica esplicațiunea mișcărilor cerescĭ. Nu îndrăsnesce ca să le publice, preferind astfel, precum făcuse Pythagora, să le comunice în liniamente generale numaĭ la vre-o câțĭ-va din amicĭĭ sĕĭ privilegiațĭ, evitând îndoitul pericol de a'șĭ vedé ideile respinse de cătră ómenĭĭ de sciință aĭ timpuluĭ sĕŭ și de teologĭ, carĭ puteau să'l lovéscă cu trăsnetele bisericiĭ.

In fine, cedând insistențelor cardinaluluĭ Schonberg și ale episcopuluĭ de Kulm Gisius, consimte cătră anul 1542 a lăsa să i se împrimeze cartea terminată deja din anul 1530, și dedică lucrarea sa Papeĭ Paul al treilea, pentru ca să evite persecuțiunile, ce se ridică fórte adese-orĭ în contra verităților nouĕ, și care maĭ târdiŭ îl loviră pe Galilei.

In prefața, ce o face cărțiĭ, și în scrisórea, ce o trimite S-tuluĭ Părinte, nu lipsesce a se scusa, spunênd, că: „Datoria unuĭ astro-

nom este d'a crea hipotese, care să pótă representa mișcările ceresci și să înlesnéscă calculiĭ; însă nimic nu cere, ca aceste hipotese să fiă adevĕrate, nicĭ chiar să pară a fí adevĕrate". Adaugă, că opiniunea vechilor filosofĭ asupra mișcăriĭ pămêntuluĭ face să fiă atât de simplă esplicațiunea fenomenelor, încât nu sĕ póte schimba nimic, fără să nu sĕ introducă confusiune în mechanismul ceresc. In fine termină asigurând, că: departe de a voí să sĕ sustragă dela judecata bisericiĭ, el consideră pe S-tul Părinte, căruia îĭ dedică acéstă carte, de cel maĭ luminat și de cel maĭ veritabil protector al literelor și sciințelor. Apoĭ adaugă, că: „décă sĕ vor găsí ómenĭ ignoranți și ușorĭ, carĭ să abuseze de óre-care pasage ale scriereĭ, întorcêndu-le sensul, nu'mĭ rĕmâne, decât să le desprețuesc atacurile și să le aduc aminte, că și Lactanțiu, scriitor celebru, însă cu totul strĕin de sciințele matematice, îșĭ bătea joc de aceia, carĭ daŭ pămêntuluĭ forma unuĭ glob."

Și pentru ca să'și facă justificațiunea completă, așézá în capul cărțiĭ o scrisóre, scrisă cu șepte anĭ maĭ 'nainte de cardinalul Schonberg, în care acesta felicitându'l de sciința sa și de ideia mișcăreĭ pămêntuluĭ împrejurul sóreluĭ, insista pentru publicațiunea lucrăriĭ, solicitându-ĭ favórea de a lua o copiă după ea, cu cheltuelile sale.

Insă cu Papa Paul al treilea asemenea precauțiunĭ eraŭ de prisos, căcĭ el era destul de cultivat, pentru-ca să înțelégă, că o asemenea carte nu putea să aducă nicĭ un prejudițiŭ credințelor religióse și scrierilor sacre.

Gisius, depositar al manuscriptuluĭ, făcù să sĕ imprime lucrarea la Nürnberg. Insă lucru curios: ca printr'un fel de presimțire Kopernic îșĭ aștepta ultima ḑi, pentru ca să arunce dincolo de confiniile vieții tótă vijelia, ce trebuia să provóce publicarea lucrăreĭ sale. Sĕ ḑice, că primind primul esemplar, câte-va óre după aceea a murit de o mórte grabnică în 24 Maiŭ 1543.

Ideia despre mișcarea pămêntuluĭ întêmpină óre-care resistență din partea spiritelor neprimitóre pentru tot, ce este noŭ în sciință, și care numaĭ cu mare greutate sĕ pot desface de vechile erorĭ. Unul din bărbațiĭ ceĭ maĭ eminențĭ, *Tycho-Brahe*, supunêndu-sĕ scrupulosităților religióse, încercà a substituí sistemul luĭ Kopernic prin un sistem mixt, lăsând pămêntul immobil, și făcênd să sĕ misce împrejurul luĭ sórele cu tot cortegiul sĕŭ planetar. Décă cine-va avea dreptul să întrepună opiniunea sa împotriva uneĭ opiniunĭ, care în aparență era din cele maĭ temerare, era fără îndoială acest bărbat, pe care Europa întrégă 'l considera ca astronomul

cel mai eminent al secoluluĭ, și a căruĭ autoritate scientifică, acceptată fără control de popóre, era sancționată prin amicia regilor. Cu tot sprijinul tradițiunilor conservate însă, acéstă mare autoritate în curênd sĕ vĕdù neputinciósă față de adevĕrul nerĕsturnabil, ce sĕ punea în evidență pe fiecare di prin strălucitele descoperiri ale luĭ *Kepler* și *Galilei*.

Mĕ opresc puțin asupra luĭ Galilei, acest proselit al doctrineĭ luĭ Kopernic, schițându-ĭ în câte-va cuvinte biografia, căci este un personagiŭ din cele mai însemnate, și prin el de aci înainte sĕ afirmă adevĕrul.

El fù născut la Pisa în anul 1564, în frumosul timp al Mediceilor. Prima sa vocațiune fù pentru artele frumóse; tată-sĕŭ, un musicant distins și inteligent, căutà a-ĭ desvolta inteligența pentru acele cariere, unde succesul ar puté să-ĭ aducă gloriĭ și avuțiĭ. Tênĕrul Galilei studià diferite instrumente de musică, ajungênd a cânta fórte bine din vióră; însă cătră etatea de 18 anĭ sĕ decise a sĕ aplica exclusiv la pictură; era deja abil desenător. Momentele de repaus, ce i le lăsa studiul ăstor două arte, le consacra literatureĭ, cetind autoriĭ clasicĭ cu multă pasiune, și desvoltându'șĭ în acelașĭ timp și gustul pentru mecanică.

Uimit de inteligența și de universalitatea talentelor, ce sĕ desvoltaŭ în sufletul tênĕruluĭ, tată-sĕŭ, care până aci ĭĭ favorisase tóte gusturile, îșĭ schimbà numaĭ decât planurile, și creḑêndu'l capabil de a sĕ distinge pe o cale mai seriósă, îl trimise în anu 1581 la universitatea din orașul sĕŭ natal, pentru ca să studieze medicina.

Printr'o fantasiă inesplicabilă Vincento Galilei, tatăl, voia să depărteze pe fiul sĕŭ dela studiul sciințelor matematice, pe care le considera ca fórte exclusive și absorbitóre. Însă în orele libere Galilei, voind să sĕ aprofundeze în principiile desenuluĭ, rugà pe unul din amiciĭ sĕĭ, să'l învețe în secret câte-va noțiunĭ de Geometriă. Punêndu-i-sĕ în mânĭ Euclid, nu sĕ maĭ despărțì de el, și când studià pe Archimed, pasiunea pentru matematicĭ îl cuprinse cu atâta forță, încât părăsì tóte celelalte, dându-se într'un mod esclusiv sciințelor matematice.

Impulsiunea era așa de puternică, încât tată-sĕŭ nu maĭ putea să sĕ opună, maĭ ales, când grabnicele succese începură să'l împace cu schimbarea cariereĭ fiuluĭ sĕŭ.

Este sciut, cum într'o di în catedrala dela Pisa, aruncându'șĭ privirea asupra unuĭ candelabru (cap d'operă al luĭ Benvenuto Celini), ce oscila suspendat de plafond, ĭĭ venì numaĭ decât ideia

de a aplica oscilațiunile la măsurarea timpuluĭ, inventând pendulul. Maĭ târdiŭ compuse un memoriŭ asupra balanțeĭ hydrostatice, care atrase atențiunea luĭ Ubaldi, profesor distins al timpuluĭ. Acesta semnală pe junele autor mareluĭ duce de Toscana, și făcù să i sĕ dea în 1589 catedra de matematicĭ la Pisa.

Galilei poseda o facilitate și o vervă de elocuțiune, pe care profesoratul i le desvoltà cu mare rapiditate. Din nenorocire însă aceste calităț̦ĭ ĕraŭ însoțite de o mare intoleranță de judecată și de un spirit cu totul sarcastic. Antipatia pentru doctrinele luĭ Aristotel, pe care le ținea de învechite și absurde, o traduse prin atacurĭ pline de ironiă în contra maestruluĭ faimos, care domnise până aci in școlă, și în contra discipolilor sĕĭ.

Astfel își creà inimicĭ, în contra cărora reputațiunea sa crescêndă fù neîndestulitóre ca să'l protégă. Necruțând nimic și desprețuind totul, merse până acolo, încât luà în bătaiă de joc un proiect pentru restaurarea portuluĭ Livorno presentat de un fiŭ natural al luĭ Cosimo de Medici, proiect, ce-ĭ fusese dat să'l esamineze. In urma acestuĭ incident fù nevoit să renunțe la catedra dela Pisa și să sĕ ducă la Padua, unde republica Veneț̦ieĭ îl învità ca profesor.

Cu tóte că avantagiile pecuniare ale tênĕruluĭ profesor eraŭ maĭ considerabile la Padua decât la Pisa, ele nu fură îndestulitóre trebuințelor luĭ, căcĭ murind tată-sĕŭ, devenì cap de familiă, și trebuia să îngrijéscă de fraț̦ĭĭ și surorile sale. Sĕ vĕdù dară silit să dea lecțiunĭ particulare, ceea-ce ĭĭ făcea maĭ greutăț̦ĭ, consumându-ĭ timpul necesar pentru lucrările sale personale.

Cu tóte acestea el tot isbutì să învingă greutățile, publicând resultatele diferitelor sale studiĭ, și să ia parte la marea cestiune a timpuluĭ, adecă la discuțiunea asupra sistemuluĭ luĭ Ptolomeu și al luĭ Kopernic. Iată cum își istorisesce el însuș̦ĭ conversiunea:

„Când a început să se discute sistemul luĭ Kopernic, eram țênĕr și abia 'mĭ terminasem cursul de filosofiă. Pe atunci ne sosì dela Rostock un străin, anume Christian Wurteisen, discipol al luĭ Kopernic. Ținù douĕ séŭ treĭ lecțiunĭ asupra acestuĭ subiect, și un mare numĕr de școlarĭ sĕ duse să'l asculte, atraș̦ĭ de noutatea subiectuluĭ. Eŭ, credêndu, că tóte acestea sûnt nebunĭĭ, nu am voit de loc să asist. Când după aceea am întrebat pe asistenț̦ĭ, toț̦ĭ ĭmĭ rĕspunseră, făcêndu glume, afară de unul, care m'a asigurat, că lucrul nu era ridicul, precum credeam eŭ. Fiind-că stimam pe acest individ, ținêndu'l de om cu minte și instruit, am regretat, că nu am putut să ascult și eŭ lecțiunile. Căutând să întêlnesc

pe partisanii lui Kopernic, îi întrebai, décă tot-deauna aŭ fost de astă opiniune. N'am găsit pe nicĭ unul, care să nu'mĭ declare, că a fost mult timp de părere contrară, și că n'a admis noua doctrină decât împins de puterea rațiuneĭ. — Atunci m'am pus să discut cu eĭ, unul câte unul, pentru ca să vĕd, décă eraŭ capabilĭ să apere doctrina vechiă, și rĕspunsurile lor furĕ astfel, încât am vĕdut bine, că décă'și schimbaseră părerea, acésta n'o făcuseră nicĭ din ignoranță, nicĭ din vanitate. De altă parte am întrebat pe Peripateticĭ și pe Ptolomeianĭ, să'mĭ spună, ce cugetă eĭ despre Kopernic, și m'am încredințat, că puținĭ dintre eĭ aŭ cetit cartea luĭ, și că nicĭ unul nu l'a înțeles. Am întrebat maĭ departe pe partisaniĭ doctrineĭ peripatetice, décă cine-va din eĭ împărtășise doctrina contrară, și resultatul fù, că nu s'a găsit nicĭ unul. Considerând dară, că nimenĭ nu urma doctrina luĭ Kopernic, care să nu fĭ cunoscut și opiniunea opusă, precum și argumentele luĭ Ptolomeu și Aristotel, și că din contră nimenĭ nu maĭ urma pe Ptolomeu și Aristotel, după ce a cunoscut părerea luĭ Kopernic; considerând, dic, tóte aceste lucruri, am început a crede, că décă un om sĕ lapĕdă de o opiniune, care a supt-o deodată cu laptele mameĭ sale, și care este maĭ a tuturor ómenilor, pentru a adopta alta, care nu numaĭ că are puținĭ adepți, dară pe care școlele o condamnă și o privesc ca paradoxă, nu maĭ încape îndoială, că acest om a trebuit să fie condus de resóne și de o convincțiune iresistibilă. — Écă, pentru ce am voit să cunosc subiectul din temeliă!“

Subiectul îĭ e cunoscut; el dă cele maĭ evidente probe despre mișcarea pĕmêntuluĭ, ajunge la apogeul uneĭ cariere ilustrate prin felurimĭ de descoperirĭ triumfatóre, încărcat de glorii, de respect, de onoruri, și cu tóte astea continuă încă mult a învĕța pe elevii sĕĭ sistemul luĭ Ptolomeu, sub pretext, că nu cutézĕ, după cum o spune într'o scrisóre adresate luĭ Kepler, să trécă peste credințele stabilite.

Adevĕrul cu tóte astea nu putea să rĕmână mult timp înăbușit. A trebuit să sĕ afirme, și când lumina începuse deja să sĕ respândéscă, vedem pe prima glorie scientifică, înfățișându-sĕ înaintea tribunaluluĭ de inquisițiune, și aci îmbrăcat în haine de dimiă, cu capul gol și îngenunchiat înaintea judecătorilor sĕĭ, pronunțând cuvintele următóre:

„Eŭ Galilei, în etate de 70 anĭ, îngenunchiat înaintea vóstră, eminentissimĭ Cardinalĭ, avênd înaintea ochilor pe sfințiĭ și pe sfênta Evangeliă, pe care o ating cu mânile mele, jur, că am cre-

ḍut, că cred și cu ajutorul luĭ Dumneḍeŭ voĭ crede tot-deauna aceea, ce ne învață biserica. . . . . Voind să șterg din spiritele eminențiilor vóstre și din spiritul orĭ-căruĭ creștin catolic acéstă suspiciune vehementă, făcută în contra mea cu tot dreptul, — abjur, blastĕm și detestez sus-ḍisele erorĭ și eresiĭ. . . . . Și décă voĭ cunósce vre un eretic séŭ vre un suspect de eresiă, îl voĭ denuncia acestuĭ sfênt oficiŭ séŭ preotuluĭ ordinar al loculuĭ, unde mĕ voĭ găsí. Jur afară de acésta, că voĭ îndeplini tóte penitențele, ce mi sĕ impun, și care mi sĕ vor impune de sfêntul oficiŭ, și că décă nu voĭ împlini promisiunile mele, mĕ voĭ supune la tóte muncile și pedepsele statorite de sfintele canóne, precum și de alte decisiunĭ.“

Sĕ ḍice, că ridicându-sĕ din genunchĭ, Galilei ar fí lovit cu piciorul în pămênt, pronunțând cu vocea pe jumĕtate: *E pur si muove!**)

După ce a depus jurămêntul, sĕ ḍice, că Papa l'ar fí esilat pentru 6 lunĭ la Siena, și la finele anuluĭ Galilei ar fí obținut permisiunea să sĕ reîntórcă în Toscana, unde sĕ instală în vila sa de la Arcetri, împunêndu i-sĕ însă, să nu iasă din limita domeniuluĭ sĕŭ, și să reciteze odată pe sĕptĕmână, în timp de 3 anĭ, ceĭ 7 Psalmĭ aĭ penitențiĭ.

Imaginațiuneĭ poporale i-a plăcut să încunjóre figura luĭ Galilei cu aureola martiriuluĭ, și cu tóte acestea nicĭ-odată astă onóre supremă n'a fost maĭ puțin meritată, căcĭ numele de martir ne evócă ideia uneĭ convincțiunĭ susținute prin suferință și durerĭ, ne evócă respectul consciinței dus până la sacrificiile extreme.

Meritul acesta nu'l are Galilei, căcĭ ardórea i s'a înmuiat, când încercarea a venit să-ĭ atingă fibrele omenescĭ; consciința nu i-a fost la înălțimea geniuluĭ.

Deși numele sĕŭ ocupă astăḍĭ în istoria astronomieĭ cel maĭ înalt și maĭ onorabil loc, alăturĭ cu Kepler și Newton, totușĭ va rĕmâné o pată, care 'l va înegrí tot-deauna, — aceea, *de a nu fí sciut să iubéscă adevĕrul până la sfêrșit.* —

Mișcarea pămêntuluĭ odată constatată și pusă în evidență prin cele maĭ netăgăduite probe date de Kopernic și Galilei, a fost una din cele maĭ marĭ descoperirĭ, căcĭ nu numaĭ că a făcut, ca astronomia să sĕ pună pe alte base, dar tot-deodată ne-a procurat mijlócele de a resolva tóte cestiunile relative la mĕsurarea timpuluĭ, punêndu-ne în mânĭ avantajele practice, ce resultă din cunoscința esactă a acesteĭ mĕsurărĭ.

*) „Și el (pămêntul) totușĭ sĕ mișcă!“

In anul Domnului.

(Traducere.*)

In anul Domnului 850 țările germane erau bântuite de tot felul de nenorociri. In părțile de méḑă-nópte jăfuiau și omorau Normanii; în Turingia și în Hessa Sorbii. Afară de aceea nu era ținut, care să nu fie chinuit de o fómete grozavă. Cupa nefericirilór se umpluse de tot.

In locurile ocrotite de furia rĕsboiului din trei ómeni perise unul de fóme; în ce stare se vor fi aflat cei din ținuturile prădate de dușmani, numai Dumneḑeu scie. Istoria a acoperit acest jalnic chip cu vĕlul uitărei. Nu era rĕsboiŭ ca tóte rĕsbóiele. Fie-care dintre dușmani voia să stêrpéscă pe celălalt; drept aceea fie-care pustia sĕmĕnăturile din țéra, în care năvălea; da foc peste tot, și în chipul acesta prăpădea și ce se îndurase D-ḑeŭ a mai lăsa.

Numĕróse semne pe cer prevestiseră aceste vremuri grele. Un nor se ridică din partea despre méḑă-nópte și altul din partea despre rĕsărit; amêndoi se înălțară tot mai sus pe întinsa câmpie a ceruluĭ, aruncând neîncetat rade roșietice unul în potriva celuialalt, și după ce ajunseră de-asupra, tocmai unde se odihnesce sfântul sóre la prândul cel mare, se repeḑiră unul asupra altuia, întocmai ca două oștiri potrivnice. Tóte inimile începură a tremura, căci fiecine credea, că Cel de sus și-a întors privirile de cătră făpturile sale. Ḑic unii, că chiar și câniĭ lătrau mai a pustiŭ și pasĕrile cântau mai trist în acele gróznice clipite.

Prorocĭ mincinoși se ridicaseră la Rin și la Dunăre, și asemenea luĭ Antichrist, aduceau aminte ómenilor de vremea de apoĭ. Mulți dintre mai marii pământuluĭ domniau atât de fără milă și fără frica luĭ D-ḑeŭ, încât aĭ fi creḑut, că nicĭ domnia, nicĭ viața lor și nicĭ lumea nu va avé sfêrșit vre-odată; aĭ fi creḑut, că tronul împĕratuluĭ ceresc nu este mai presus de tronurile mailor din acéstă lume.

In anul mai sus numit un om liber din țéra Fuldeĭ — nu se scie cum îl chiema — își dărui moșióra sa părintéscă unuĭ nobil bogat, voind să se pună sub puternicul luĭ scut, fără însă a i se face rob, și în chipul acesta voind să asigure copiilor sĕĭ cel puțin folosirea peteculuĭ de pământ, ce'ĭ rĕmăsese din moși, din strămoși. Se întêmplă însă, că nobilul murì, și nu mult după aceea întreg némul sĕŭ se stinse în mijlocul primejdiilor din acele negre vremuri. Averea luĭ împreună cu moșióra omuluĭ nostru

*) Publicată și în 1882 ca foileton în „Gaz. Trans."

căḑù pe mâna altuĭ domn. Stăpânul cel noŭ voia să robéscă cu totul pe sêrmanul plugar, ce'șĭ jertfise împreună cu averea și jumĕtate din libertatea sa. El voia să facă cu bărbatul, despre care e vorba, aceea ce sĕ făcuse cu miĭ de inși, carĭ n'avuseră pe cine chiema în ajutor în vijelia de pe atuncĭ. Cuprins de disperare, desmoștenitul om din popor hotărì să sufere maĭ bine lipsa decât robia. Trăia încă în sufletul luĭ mândria și curagiul vechilor Germanĭ, și nu arare-orĭ el căuta cu dispreț la timpurile cele noue, în care vechiul luptător începea a sĕ preface într'un călugăr plecat séŭ într'un blând țĕran. Moșul sĕŭ fusese de față ca copil la jertfele, ce sĕ aduceaŭ vechilor dumneḑeĭ în codrul cel sfânt. Și óre carĭ ḑeĭ eraŭ maĭ bunĭ, ceĭ vechĭ séŭ ceĭ noĭ? . . . . Cu ḑeiĭ ceĭ vechĭ periseră și timpurile cele bune, și ca pedépsă acum veniaŭ anĭ de nĕcazurĭ, și noul Dumneḑeŭ al Creștinilor nu era în stare a'șĭ deslega poporul sĕŭ din lanțurile jaleĭ și ale lipseĭ. Așa cugeta în gândul sĕŭ bărbatul din țéra Fuldeĭ. El voia să sĕ ajute singur pe sine orĭ cu sprijinul, orĭ fără sprijinul luĭ D-ḑeŭ. Ca și vitejiĭ sĕĭ strămoșĭ el își punea tótă nădejdea în puternicele sale brațe.

Drept-aceea într'o bună diminéță omul nostru își încinse sabia și părăsì pământul, care nu maĭ era al sĕŭ, voind în chipul acesta să scape de noul stăpân. Treĭ lucrurĭ scumpe 'șĭ luà el cu sine: nevasta, copilul și sabia. Și fiind în puterea ierneĭ, fugariĭ sĕ îmbrăcară pe de-asupra cu peĭ lânóse, care aveaŭ să le țînă de cald. Dar nicĭ merinde, nicĭ banĭ, nicĭ scule de preț n'aveaŭ de unde lua cu sine în acele vremurĭ lipsite.

Planul lor era să dea pe la partea de sus a rîuluĭ Main, și astfel să ajungă în Turingia séŭ în Sacsonia. Cutezat plan era acesta, căcĭ eĭ aveaŭ să trécă prin țînuturĭ cu totuluĭ tot pustiite de dușmanĭ, și cum ḑic, era toiul ierneĭ. Dară pribegiĭ noștri eraŭ ómenĭ oțĕliță, cărora nu le prea păsa mult nicĭ de frig, nicĭ de fóme. Că dóră eraŭ acele ḑile, în care împĕratul Ludovic, numit Germanul, deși 'șĭ rupsese la Flammersheim vre-o câte-va cóste, totuși încălecà și plecà maĭ departe, fără să dea vre un semn de durere, cu tóte că ceĭ din prejur auḑiră, cum pocniră cóstele. Voinicul domnitor merse de sĕ întâlnì cu fratele sĕŭ Carol, cu care sĕ sfătuì, cum să împartă țéra luĭ Lothar, și numaĭ după ce o împărțiră, sĕ îndreptà spre Aachen, ca să maĭ rĕsufle și să'șĭ derégă coșul peptuluĭ.

Sdravene timpurĭ eraŭ acelea; sdravenĭ ómenĭ și sdravenĭ domnitorĭ. Pentru eĭ cu o împĕrăție séŭ cu o cóstă maĭ mult séŭ maĭ puțin era tot atâta.

Era tocmaĭ séra de anul noŭ, a treia séră, în care bărbatul, femeia și copilul din Fulda, rĕtăceaŭ prin locurĭ străine. Copilul era de doĭ anĭ de ḑile, dar tot maĭ sugea lapte dela sînul maicel sale, căcĭ așa 'șĭ crescea fiĭĭ și fiicele acéstă semințe de uriașĭ. Și nu cu mult maĭ 'nainte supsese voinicul Hermel lapte din țîțele maică-seĭ șépte anĭ de a rêndul. Din timp în timp mama și tata 'ș dedeaŭ băiatul unul altuia, ca să'l pótă duce maĭ lesne, și'l învĕleaŭ cu îngrijire în căldurósele peĭ, cu care eraŭ îmbrăcațĭ.

Peste ḑi fusese fórte frig. Séra însă sĕ lăsase un ger, de îngheța mĕduva în om. Călĕtoriĭ noștri sĕ rĕtăciseră prin codri dela Rhön, și numaĭ în ḑiua cea dintâiŭ căpĕtaseră o fărîmă de mâncare dela un țĕran, carele însuș era flămênd. Erĭ nópte sĕ culcaseră nemâncațĭ pe alba zăpadă din pădure.

In diminéța următóre bărbatul sĕ ridică în picióre încă tot plin de viéță și 'șĭ urmà drumul cu hărnicie, căcĭ cine voiesce să scape de robie și să ajungă la libertate, nu póte simțí ostenelele călĕtorieĭ. Tăcută, răbdătóre, plină de încredere în stéua cea bună, mergea alăturea cu dênsul vrednica soție, ducêndu'șĭ în brațe copilul, care atîpise. Pe la amédĭ însă eĭ sĕ rĕtăciră printre văile munților; séra sĕ apropia, și nicăirĭ nu sĕ zărea vre un horn, al căruĭ fum să-ĭ chieme la o mult dorită odihnă. Urme de sĕlbătăcimĭ sĕ vedeaŭ în tóte părțile, dar' nicĭ un semn nu le arăta, că pe acolo ar fĭ trecut și vre-o ființă omenéscă. Copilul sĕ deșteptà de maĭ de multe orĭ, și începù să plângă din ce în ce tot maĭ tare și tot maĭ mult. Din când în când gângăvea un feliŭ de vorbe dureróse, căcĭ mama nu maĭ era în stare a-ĭ da nutremêntul de lipsă.

Acum începù a i sĕ face omuluĭ nostru negru înaintea ochilor; de odată pare că curagiul l'a părăsit cu desĕvêrșire. Dar' nu!... Încă o clipită, și fruntea luĭ sĕ ridică iarăș, ochiĭ sĕĭ privesc hotărîțĭ spre nemărginita pustietate, ér' pașiĭ sĕĭ sĕ grăbesc cu o neînțelésă vioiciune, ca și când crăcile de departe, albite de ninsóre ar fĭ împodobite cu verde frunḑiș; ca și când părăul de munte, ce sĕ aruncă de pe stâncă și care acum este îmbrăcat într'un gros cojoc de ghiață, ar fĭ o rĕcoritóre fântâniță în luna luĭ Maiŭ.

„*Uriașul dela méḑă-nópte!*“ — așa numiaŭ vechiĭ Germanĭ gerul, adăugênd totodată porecla: *furiosul cu peptul rece* — „uriașul de'a méḑă-nópte!“ cugeta întru sine rĕtăcitul călĕtor. Îĭ părea că turbatul uriaș, vĕr bun cu mórtea, are de gând să pună capĕt atât vieței sale, cât și vieței soției și copiluluĭ. Frigul îl rĕsbise de tot, și fiorĭ recĭ străbăteaŭ prin trupu-ĭ amorțit

Femeia însă cu fața eĭ ca de céră sĕmĕna cu o martiră creștină, care avea să fie jertfită grózniculuĭ uriaș. Și trupul eĭ era ostenit, și sufletul eĭ era chinuit de grijĭ amare, dar' cu tóte acestea căutătura bărbatuluĭ sĕŭ o umplù de spaimă. Când nóptea 'șĭ întinse vĕlul sĕŭ peste pămêntul albit, când cele din urmă rade ale sóreluĭ lips't de căldură văpsiră cu roșu luciósa zăpadă de pe copacĭ, bărbătésca luĭ față sĕ acoperì de dungĭ înfiorătóre.

In peptul luĭ sĕ petrecea de bună sémă o luptă grozavă. Ochiĭ luĭ sĕ încruntară sĕlbatic, buzele-ĭ sângeraŭ strivite nebunesce între dinți, mâna luĭ apucà puternic mânerul săbieĭ, ca și când ar fĭ voit să lovéscă pe dușmanul, cu care sĕ lupta înlăuntrul sĕŭ. Bura, ce 'ĭ albea barba și pĕrul capuluĭ, îl făcea și maĭ înspăimêntător, și la lumina amurgituluĭ de séră și a palideĭ lunĭ, ce sĕ ridica de după munți, el părea un preot păgânesc din vremile de demult, carele voind să împace mănia ḑeilor, sĕ pregătea a aduce jertfă de curățire aicĭ în sfânta sfintelor din sînul codrilor.

Astfel ajunseră călĕtoriĭ pe o înălțime, unde colóne negre de basalt sĕ ridicaŭ din zăpada grămădită. Sêrmaniĭ, d'abia 'șĭ aflară adăpost împotriva viforuluĭ sub o stâncă maĭ eșită, care era sprijinită de uriașiĭ stêlpĭ de pétră întocmaĭ ca un coperiș de casă; de abia 'șĭ aflară un locșor lipsit de nea și o mână de găteje, din care în curênd făcură să salte vesel flacărĭ roșietice. Aicĭ sĕ hotărîră să petrécă peste nópte, dară fómea 'ĭ muncea din ce în ce tot maĭ cumplit, încât nicĭ vorbă nu era de somn. Copilul sĕ văieta tot maĭ des și tot maĭ amar.

Bărbatul nu sĕ putea astêmpĕra în nicĭ un chip. Mereŭ căuta la jocul flacărilor, rădimat de o colónă înegrită, mereŭ sĕ mișca în drépta și în stânga cu brațele încrucișate. De la focul, ce pâlpăia misterios, el își îndreptà privirile spre rĕcitele stele ale ceruluĭ lipsit de viață, și grăì astfel cătră femeia sa: „Vitejiĭ și uriașiĭ vremilor celor vechĭ staŭ colo sus prefăcuțĭ în stele lucitóre. Altă-dată eĭ ne priviaŭ cu atâta bunăvoință. Iată! acum ochiul lor este tot așa de rece ca și al bĕtrâneĭ ierne cu inima de ghiață. Ḑeiĭ sĕ coboraŭ pe pămênt gata de ajutor, când părinții noștri credeaŭ în eĭ și le aduceaŭ jertfă. Preoții voștri aŭ alungat pe dumneḑeiĭ ceĭ vechĭ din pepturile nóstre, și ḑeiĭ și-aŭ păstrat cerul pentru sine, ér' ómenilor le-aŭ lăsat numaĭ nĕcazul!“

„Numaĭ un Dumneḑeŭ,“ rĕspunse soția umilită și tremurând, dar cu sufletul plin de credință, „numaĭ un Dumneḑeŭ s'a coborît pe pămênt și ca om a suferit pentru ómenĭ. De atuncĭ pămêntul

într'atâta s'a îndumnedeit, încât nu mai e de lipsă să se mai cobóre alt Dumnedeŭ!"

Bărbatul rămase mut. Aprópe de tot se audiaŭ urlând lupiĭ flămândĭ. Biata femeiă nu se înspăimântà de aceste sélbatice glasurĭ, dar când își ridicà privirile asupra soțuluĭ séŭ, inima i se umplù de fiorĭ, căcĭ ochiĭ luĭ eraŭ mai gróznicĭ ca ochiĭ lupuluĭ turbat.

Și bărbatul începù din noŭ: „Când părinții noștri se aflaŭ în ghiarele nenorocireĭ, eĭ își aduceaŭ aminte de datoria lor, și se pregătiaŭ să facă jertfe de curățire. Cu cât mai mare era vina și lipsa, cu atât mai scump trebuia să fie prețul iertăreĭ. Nu neaŭ povestit óre bătrâniĭ cântăreți — pe ascuns, ca să nu audă călugării — nu ne-aŭ povestit despre craiul dela méḑă-nópte Domaldi cel bun de inimă, pe care l'a dus la altar însuși poporul séŭ, ca să'l jertféscă ḑeilor ca pe cel dintâiŭ om din seminția sa? . . . . Vrednicul rege și-a dăruit viața, ca moșia părintéscă să scape de fómete. Și când cuțitul preotuluĭ fù înfipt în peptul séŭ, fómetea fugì departe de țéra luĭ Domaldi."

Astfel vorbì Germanul, ér' ochiĭ luĭ scânteiaŭ ca ochiĭ lupuluĭ, și ca cuprins de o patimă uriașă, mai mult de fiară, decât omenéscă, el lovia puternic vésduhul cu sabia. Și iarăși femeia nu mai găsì cuvinte, ca să respundă.

Da, aceștia eraŭ ómenĭ tarĭ la suflet, carĭ simțiaŭ într'énșiĭ tótă puterea unuĭ curagiŭ neînfrênt . . . eraŭ acele ḑile, când chiar un domnitor cu cóstele sdrobite se simțea destul de tare, ca să sfărâme o mare împărăție.

De noŭ și tot mai grozav își urma bărbatul vorbirea: „Nevastă, tu n'aĭ auḑit, ce spunea alaltă-erĭ plugarul, la care am căpétat de mâncare mai pe urmă. Ascultă dară! Rhaban, vlădica, satură la curtea sa pe fie-care ḑi sute de flămândĭ, carĭ alérgă la el din tóte părțile în aceste ḑile grele. Nu de mult s'a întêmplat, că s'a dus și o muiere sfârșită de fóme, cu un copil mic în brațe. Când însă să păséscă peste pragul mântuitóreĭ case, ea 'și perdù cu totul puterile, căḑù jos, și 'și dete sufletul. Copilul rămase la récitul pept al mameĭ adormite, cercând să sugă, ca și mai 'nainte. Ómeniĭ ceĭ mai tarĭ de inimă nu putură să caute la acéstă privelisce, fără să verse lacrimĭ. In chipul acesta se prăpădì tulpina, ca să scape rămurica. N'ar fi fost óre mai bine, ca mama să'și fi jertfit copilul, și astfel să'și fi mântuit viața pentru sine, pentru bărbatul séŭ și pentru alțiĭ copiĭ?"

Acum soția 'și venì ér' în sine. „Nu!", ḑise ea, sculându-se

drept în picióre. „Ferice de mama, care 'și jertfesce astfel viața pentru fiul eĭ! . . . Sburând spre cer, sufletul eĭ de bună sémă va fí privit copilul, care căuta să'și capete nutremênt dela peptul lipsit de viață, și care acum era mântuit! . . . Tu dicĭ, că și-a dat sfêrșitul, lipsită fiind de puterĭ cu totuluĭ tot? . . . O nu! Inima eĭ a încetat de a maĭ bate, înecată fiind de bucurie, căcĭ după atâtea chinurĭ copilul era scăpat. Imbătat de fericire, sufletul eĭ părăsì lanțurile trupescĭ!“

Bărbatul nu maĭ dise un singur cuvênt. El trebuì să'și acopere fața și să și-o întórcă dela soția, ce ședea lângă foc cu ochiĭ țîntițĭ asupra copiluluĭ, ce adormise.

In sfêrșit el sĕ reculese. Cu pașĭ marĭ începù a sĕ preumbla împrejurul focului, ce era aprópe a sĕ stinge, și ochiĭ luĭ scânteiaŭ și maĭ grozav ca maĭ înainte.

„Sûntem aprópe“, răcnì el, „de clipita, în care anul cel vechiŭ dă mâna cu cel noŭ. Când numĕră aniĭ, popiĭ dic: în anul Domnuluĭ; — dar anuluĭ acestuia urgisit de toțĭ dumnedeiĭ și plin de tóte nĕcazurile și nevoile ar trebuí să'ĭ dicem: anul draculuĭ!“

„Și totuși“, grăì cu blândețe femeia, „anul, în care Domnul s'a născut ca om pentru ómenĭ, a adus atâta mântuire asupra anilor următorĭ, încât și cel maĭ rĕŭ an după nascerea Mântuitoruluĭ este tot anul Domnuluĭ!“

Bărbatul luà copilul dela sînul soțieĭ sale. „Clipitele de față sûnt prețióse! Cine 'și încinge sabia, cine sĕ suie pe coperișul caseĭ sale și privesce spre rĕsărit, póte vedea în cel de pe urmă cias al anuluĭ lucruri viitóre. Un singur lucru vréŭ să aflu eŭ: găsí-ne-va sfêrșitul dileĭ de mâne cu viață, aŭ ba? . . . Ce, óre acéstă stâncă cu negrul sĕŭ acoperemênt nu este acum singurul nostru locaș? . . . Lasă-mĕ să mĕ urc în vêrful eĭ cu copilul, după obiceiul cel vechiŭ! Și pe când eŭ voĭ căuta colo sus să aflu viitorul, tu gândesce-te la seminția de méță-nópte, care și-a jertfit pe cel maĭ bun dintre fiiĭ sĕĭ, pe regele Domaldi, ca să împace pe ceĭ de sus și să alunge fómetea din țéră!“

Desnădějduită strigà femeia: „Ascultă maĭ înainte de tóte istoria uneĭ alte jertfe! . . . Audĭ, ce s'a întêmplat, când Iehova a poruncit luĭ Avram să ducă la altar pe cel maĭ scump odor al sĕŭ, pe fiul sĕŭ Isac!“

Dară bărbatul nu ascultà. De odată sĕ repedì cu băiatul pe stâncă în sus, și sĕ făcù nevĕdut în tufiș.

Femeia voia să'l urmeze; mama voia să'și scape copilul. Numaĭ când sĕ ridicà de lângă foc, simțì, că fómea i-a stors cu desĕvêrșire puterea din óse; ea cădù jos leșinată.

Țipetele copiluluĭ treḑiră în curênd pe sêrmana maică. Când fù în stare să asculte érăși, ea auḑì dintre crengile din apropiere sgomotul uneĭ lupte. După aceea sĕ făcù tăcere adâncă.

Repede sĕ încordà ea încă odată și năvălì spre desișul, de unde auḑise glasul copiluluĭ. Și iată! înainte ĭ sta soțul sĕŭ cu față schimbată, cu sabia lăsată în jos, și la lumina luneĭ sĕ vedea, cum pică sângele de pe armă. Brațul și fața luĭ eraŭ stropite cu roșu.

„Fiul meŭ!“ strigà mama. „Unde este fiul meŭ?“

Bărbatul îĭ dĕdù copilul, pe care 'l ținea cu brațul stâng sub căldurósa blană. Băiatul era nevătĕmat; el adormise érăși și zimbea în somn.

Slavă Domnuluĭ, amêndoĭ sûnțem întregĭ și scutițĭ de orĭ și ce primejdie!“, ḑise soțul cu glas tremurător. Soția întrebà, ce s'a întêmplat; bărbatul însă o rugà cu sfială: „Isprăvesce, ce începuseșĭ. Povestesce despre jertfirea aceluĭ copil, pe care jertfire o ceruse însuși D-ḑeŭ dela tatăl băiatuluĭ!“

Plină de mirare și abia fiind în stare să scóță din gâtlej cuvintele, ea istorisì jertfirea luĭ Isac și încheià cu cuvintele scriptureĭ, pe care le auḑise de atâtea orĭ în mănăstirea dela Fulda: „Dară ângerul Domnuluĭ îĭ strigà din cer, grăind: Avrame! Avrame! Și el respunse: Étă-mĕ! Și ângerul ḑise: Să nu puĭ mâna ta pe copil, nicĭ să'ĭ facĭ luĭ ceva, căcĭ acum cunosc, că tu te temĭ de Dumneḑeŭ, fiind că n'aĭ cruțat nicĭ chiar pe fiul tĕŭ, pe unicul tĕŭ, pentru mine. Și ridicându'și Avram ochiĭ sĕĭ, sĕ uità, și iată înaintea luĭ un berbece cu córnele încurcate într'un desiș. Și Avram merse de luà berbecele și'l aduse jertfă de mulțămită în locul fiuluĭ sĕŭ.“

Când femeia sfêrșì, bărbatul ḑise: „Așa-dară astăḑĭ nu s'a repețit jertfirea regeluĭ Domaldi, ci a luĭ Isac. Și eŭ voiam să'mĭ jertfesc copilul, dar nu ca Avram, pentru că 'mĭ poruncise D-ḑeŭ, ci voind să împac pe ḑeiĭ ceĭ vechĭ și să mĕ satur pe mine și pe tine din carnea fiuluĭ nostru, și astfel să scăpăm de peire! Cum ajung însă în tufiș turburat și cuprins de nebunie, vĕḑ doĭ lupĭ, carĭ sfășiaŭ trupul uneĭ căprióre. Ochiĭ meĭ sĕ despăinginézĕ. Repede mĕ îndrept spre locul de pradă, strêng copilul la pept și lovesc în férele sĕlbatice. Étă căprióra, pe care ne-a trimis-o D ḑeŭ; berbecele în loc de fiul gata de jertfă!“

In tocmaĭ unuĭ proroc strigà soția: „Si totușĭ chiar jertfirea luĭ Isac a fost numaĭ o prevestire a uneĭ alte jertfirĭ maĭ marĭ. Când sĕ împlinì vremea, își trimise D-ḑeŭ pe însuși fiul sĕŭ ca

jertfă de curățire pentru pĕcatele tuturor ómenilor. Și dela acéstă adevĕrată jertfă, când vorbim despre un an, ḑicem: In anul Domnuluĭ!“

„Da,“ grăĭ pocăitul om, „cele de pe urmă clipite ale anuluĭ, ce sĕ sfĕrșesce, m'aŭ luminat: Și anul acesta a fost anul Domnuluĭ!“

Ómenĭĭ noștri sĕ ospĕtară din carnea căprióreĭ, apoĭ fură cuprinșĭ de un somn dulce. Când sĕ deșteptară, ḑiua cea dintâiŭ a anuluĭ noŭ sĕ și ivise. Eĭ sĕ suiră pe vêrful stânceĭ, de unde voise bărbatul să vaḑă viitorul în nóptea de maĭ dinainte. O privelisce încântătóre li sĕ înfățișà înaintea ochilor. Intinsul șes al rîuluĭ Main surîdea sub lucirile sóreluĭ roșietic; în tóte unghiurile sĕ zărea locuință lângă locuință, și fumul dintr'o sută de coșurĭ ridicându-sĕ în curatul vĕzduh, forma un nor ușurel. La acéstă priveliște soțiĭ sĕ sărutară, îșĭ sărutară și copilul, îngenunchiară lângă el și începură a sĕ ruga. Bărbatul nu maĭ cuteza să privéscă în ochiĭ femeeĭ sale; acésta însă îĭ dĕḑù cu iubire mâna, ca să sĕ ridice, și ḑise: „Să uităm anul cel vechiŭ, cu tóte că n'a fost nicĭ de cum anul draculuĭ. Étă, abia aŭ trecut câte-va ciasurĭ din anul acesta, și totușĭ făgăduințele luĭ sûnt atât de bogate, încât cu bucurie putem începe drumul din noŭ. Noua călĕtorie începe, unde s'a încheiat cea vechiă: *In anul Domnuluĭ!*“

A. B.

Diverse.

Cursurĭ din albinărit. *Secțiunea de albinărit a Reuniuneĭ economice din comitatul Brașovuluĭ* a ținut adunarea sa generală cu ocasiunea încheieriĭ anuluĭ 1887 în 4/16 Decemvre. Cred că voĭ face un serviciŭ fraților învĕțătorĭ din comitatul Brașovuluĭ, ḑecă voĭ amintĭ punctele maĭ însemnate ale pertractărilor acesteĭ adunărĭ. — In anul trecut a întemeiat acéstă secțiune 6 stupinițe pentru rĕspândirea cultureĭ albinelor, anume: în Brașov la școlele centrale române și la școla primară ev. lut. din Brașovul-vechiŭ, în Turcheșul Săcelelor, în Codlea, în Prejmer și în St. Petru. Secțiunea a dăruit câte 5 stupĭ fiecăreia din comunele numite, care ridicându-șĭ stupinițe pe spesele propriĭ, aŭ de a îngrijĭ, ca să sĕ instrueze în cultura albinelor orĭ-cine, care ar voĭ să'șĭ însușéscă astfel de cunoscințe. In primăvara anuluĭ, în care am întrat (1888), fie-care din aceste comune are a înapoia secțiuneĭ câte un roiŭ din ceĭ dobêndițĭ în vara anuluĭ 1887, din carĭ roĭ (5 la numĕr) sĕ va întemeia o nouă stupină cu aceeașĭ menire ca celelalte amintite maĭ sus. Astfel de stupinĭ sĕ vor întemeia de aci înainte în tot anul, până sĕ

vor provedé tóte comunele de pe teritoriul comitatului Brașovului, și tot venitul dela 5 stupi rĕmâne conducĕtorului stupinei. — Pentru a sĕ iniția mai bine conducĕtorii stupinilor în cultura rațională a stupilor, adunarea — la propunerea și ofertul președinteluĭ secțiuneĭ, a d-luĭ *G. Horvath* — decide a sĕ ținé un ciclu de prelegerĭ atât teoretice, cât și practice din 1 Ianuariu până la finea luneĭ lui Aprilie. Aceste prelegerĭ se țin tot a doua Vineri dela 11 a. m — 1 p. m., în localul Reuniuneĭ industriale germane (Gewerbe-Verein), în curtea oficiuluĭ telegrafic. La aceste prelegerĭ póte lua parte orĭ-ce iubitor de stupărit. Dela prima Maiŭ st. n. încolo va începe vice-președintele secțiuneĭ, d-l inginer *Luckhardt*, o nouă serie de prelegerĭ practice în stupina proprie din Bluměna. Aceste prelegerĭ sĕ vor ținé câte una în fie-care lună, și anume tot în a doua Vineri după prima (st. n.), începênd dela 4 óre p. m. La aceste prelegerĭ, ca și la cele pomenite mai sus, póte participa orĭ și cine. Secțiunea a procurat o presă pentru confecționarea de faguri măestriți. Acéstă presă circuléză pe la membri secțiuneĭ spre folosință, și funcționéză fórte bine. S'aŭ mai procurat mai multe sticle pentru adăpatul albinelor. Sticlele sĕ pot procura din sticlăria d-luĭ Latzin (Strada teatruluĭ), pe lângă suma de 14 cr. Cutiuțele, care sûnt a sĕ pune pe gura sticleĭ de adăpat, se vor puté procura prin Reuniune, după ce acésta va face un model corĕspundĕtor scopuluĭ. — Din foile specialiste pentru promovarea culturiĭ albinelor, care foĭ sûnt prenumĕrate de Reuniune, sĕ vor estrage părțile cele mai importante de cătră doi membri aĭ secțiuneĭ, carĭ apoĭ vor refera în ședințele lunare ordinare. — Fie-care membru și-a luat însărcinarea de a face câte o colecțiune de numele acelor plante, ale căror florĭ produc nutremênt mai abundant pentru albine. In adunare s'au pomenit unele din aceste plante, precum: *Acacia semperflorens* (salcâmul pururea înfloritor), *Borago officinalis* (boracele), *Salix caprea* (salcia căprésc̆ă), etc. Câțĭ va membri aĭ Reuniuneĭ aŭ colectat între dênșiĭ o mică sumă de banĭ cu scop de a procura semințe de plante nutritóre pentru albine, care semințe să sĕ samene parte prin grădinile private și școlare, parte să sĕ arunce pe cóstele délurilor sterpe și necultivate, precum și printre sĕmĕnăturĭ, ca așa să sĕ înmulțéscă numĕrul astor-fel de plante pretutindenea, pe unde sĕ cultivă și sĕ sporesc stupiĭ. Acest început de colectare s'a decis a sĕ continua între toțĭ membri secțiuneĭ. In fine s'a vorbit și despre modalitățile cele mai practice pentru desfacerea (vinderea) cu preț a productelor albinelor. Decisiunea în privința acésta s'a lăsat pentru altă ocasiune. — Ar fi de dorit, ca frații învĕțătorĭ să sĕ intereseze cu tot dinadinsul de lucrările secțiuneĭ, despre care e vorba, să sĕ insinue ca membri aĭ Reuniuneĭ economice și să caute din tóte puterile a lăți albinăritul, acéstă plăcută și folositóre ramură de ocupațiune, în mijlocul poporuluĭ nostru. Ocasiunea, ce sĕ ofere acum pentru a'șĭ puté câștiga cine-va cunoscințele de lipsă pentru îngrijirea rațională a stupilor, nu trebue lăsată nefolosită. — *G. M.*

O ordinațiune ministerială. Escelența Sa d-l Ministru de culte și instrucțiune a adresat în dilele trecute o ordinațiune către direcțiunile școlelor medii (gimnasii, școle reale și școle comerciale) din țéră, în care se dice, că elevii dela aceste școle nu pot repeta o clasă decât o singură dată. Prin urmare de aicî înainte un școlar dela școlele medii, décă va repeta o clasă în decurs de un an, și décă la finea acestui an nu va obține calculii necesarî pentru a puté trece dintr'o clasă în alta, nu va mai fi primit de loc în școlele medii. — Intențiunea acesteî ordinațiuni este vĕdită. Ea voiesce, ca aceî tinerî, carî n'au diligența și talentul de lipsă, să nu mai îngreuneze în zadar băncile școlelor medii, ci să 'și caute alte ocupațiunî.

† **Dimitrie Ionciovicî.** Pe la mijlocul luneî trecute (Decembre 1887) societatea română din Brașov a mai perdut pe unul din ceî mai de frunte membri aî sĕî, pe bĕtrânul și venerabilul comerciant Dimitrie Ionciovicî. Născut in România, mult regretatul rĕposat s'a stabilit încă în junețea sa în Brașov, unde prin o activitate neobosită și printr'o viață esemplară a isbutit a'și câștiga un nume respectabil și o stare bună materială. Ajuns în acéstă frumósă posițiune, bĕtrânul Dimitrie Ionciovicî nu întârdia a se arĕta membru folositor al societățiî, în mijlocul căreia se stabilise, luând parte la tot, ce putea contribuí la înaintarea acesteî societățî, și în deosebî la susținerea și desvoltarea școlelor române din Brașov. Un șir lung de anî dênsul funcționă ca efor la școlele centrale române din acest oraș, în care calitate nu pregetă nicî odată a'și da sucursul sĕu fie cu fapta, fie cu înțeleptele sale sfaturî Afară de aceea naturelul sĕŭ vioiŭ, umorul sĕŭ nesecat și glumele sale potrivite îl făceau pe rĕposatul Ionciovicî unul din personagiele cele mai plăcute ale societățiî române brașovene. — Și la mórtea sa mult regretatul Dimitrie Ionciovicî nu se arĕtă altfel decât în viața sa; în ultimele sale momente el dĕdù încă o strălucită dovadă despre buna sa inimă și despre nobilele sale intențiunî, lăsând o parte considerabilă din averea sa (o casă în preț de 12,000 fl. și deosebit de aceea suma de 30,000 francî) pentru înființarea unuî internat pentru școlariî lipsiți dela școlele centrale române din Brașov, și pentru alte scopurî școlare. Afară de aceea rĕposatul mai făcù legate destul de însemnate pentru biserica română din cetatea Brașovuluî, pentru serbările „Junilor“ din Brașov, pentru diferite reuniunî, etc. — Eternă fiă memoria mareluî binefăcĕtor Dimitrie Ionciovicî!

Suntem aprópe de încheierea anuluî al II-lea al foiî nóstre, însă un numĕr considerabil din abonenții noștri nu și-aŭ solvit abonamentul nicî până acum; îî rugăm decî cu tot dinadinsul a-l achita cât mai curênd spre a puté întêmpina spesele, ce le necesitézá edarea acesteî foi.

Din semestrul al doilea al acesteî foi mai avem esemplare, decî mai putem primí abonamente nouĕ cu prețul din fruntea foiî. Anul al doilea al foiî sĕ încheie cu 15 Martie a. c. *Administrațiunea.*

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov«
Tipografiia Alexi, Brașov.